

JALKAPALLO NUORTEN MAAHANMUUTTAJAMIESTEN KOTOUTTAJANA

Pekko Kotamäki

Liikuntapedagogiikan
pro gradu -tutkielma
Kevät 2012
Liikuntatieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Pekko Kotamäki. Jalkapallo nuorten maahanmuuttajamiesten kotouttajana. Jyväskylän yliopisto. Liikuntapedagogiikan pro gradu – tutkielma. 2012. s. 70.

Tämän tutkimuksen tarkoitus on kuvata nuorten maahanmuuttajamiesten kokemuksia jalkapallon pelaamisen vaikutuksista heidän Suomeen kotoutumisessa. Tarkoituksena oli selvittää, minkälaista vuorovaikutusta maahanmuuttajilla oli suomalaisten kanssa jalkapalloa pelatessa. Tarkoituksena oli myös tuoda ilmi maahanmuuttajien kokemuksia mahdollisesta rasismista kohtaamisesta jalkapallon parissa. Näiden lisäksi halusin tutkia, mitä jalkapallo on opettanut maahanmuuttajille suomalaisesta kulttuurista. Tutkimukseen osallistui kolme nuorena Suomeen tullutta maahanmuuttajamiestä, jotka olivat pelanneet muuttonsa jälkeen Suomessa jalkapalloa. Tutkimusaineistoni keräsin teemahaastattelujen avulla. Litteroitua aineistoa kertyi 25 sivua ja analysoin tämän aineiston etsimällä aineistosta nousseet teemat.

Tuloksien mukaan haastatellut nuoret maahanmuuttajamiehet kuvasivat jalkapallolla olleen vaikutuksia heidän kotoutumiseen. Heidän kokemukset vaikutuksista olivat sekä positiivisia että negatiivisia. Kotoutumista edistäviksi asioiksi nousivat ystävien saaminen jalkapallon avulla, suomenkielen oppiminen, suomalaiseen kulttuuriin tutustuminen sekä rentoutuminen jalkapallon avulla. Haasteiksi kotoutumisen kannalta nousivat vaikeus tutustua suomalaisiin sekä jalkapalloharrastuksen kalleus. Kotoutumista haittaaviksi tekijöiksi nousivat jalkapallokentillä kohdattu rasismi ja syrjintä.

Tutkimukseni mukaan jalkapallolla ei itsessään ole maahanmuuttajien kotoutumista edistäviä tekijöitä. Jalkapalloa on kuitenkin mahdollista käyttää apuvälineenä kotoutumisen edistämässä. Jalkapallon pelaamisen avulla on mahdollista tuoda ihmisiä yhteen riippumatta heidän taustoistaan. Tärkeäksi asiaksi kuitenkin nousee, millä tavalla jalkapallotoiminta järjestetään, jotta kotoutumista edistäviä asioita voisi tapahtua.

Suomessa on tehty vähän tutkimuksia jalkapallon tai yleensä liikunnan mahdollisuuksista maahanmuuttajien kotoutumiseen. Lisätutkimuksia tarvittaisiin, jotta nämä mahdollisuudet voitaisiin käyttää paremmin hyödyksi.

Avainsanat: maahanmuuttaja, kotoutuminen, jalkapallo

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 JALKAPALLO	7
2.1 Jalkapallon historia.....	7
2.2 Jalkapallo maailmanlaajuisena ilmiönä	8
3 LIIKUNTA JA SOSIAALISUUS.....	10
3.1 Sosiaalisten taitojen määritelmä.....	10
3.2 Liikunnan sosiaaliset vaikutukset	10
4 MAAHANMUUTTO.....	13
4.1 Maahanmuuttaja	13
4.2 Rasismi	13
4.3 Etninen identiteetti	14
4.5 Kotouttaminen Suomessa.....	15
4.6 Maahanmuuttajanuori	16
4.7 Haasteet maahanmuutossa	17
4.5 Maahanmuuton tulevaisuus.....	18
5 JALKAPALLO JA KOTOUTUMINEN	20
5.1 Jalkapallo kotoutumisessa.....	20
5.2 Pelaamisen aloittaminen.....	21
5.3 Kanssakäyminen suomalaisten kanssa.....	22
5.4 Maahanmuuttajat keskenään	23
5.5 Haasteet maahanmuutossa	23
5.5.1 Valtaväestön ja maahanmuuttajien kohtaaminen.....	23
5.5.2 Kieli.....	25
5.5.3 Taloudellinen tilanne.....	25
6 TUTKIMUSTEHTÄVÄ	27
7 TUTKIMUSMENETELMÄT.....	28

8 TOIMINTAAN MUKAAN	30
8.1 Joukkueeseen liittyminen	30
8.2 Kallis harrastus	32
8.3 Maahanmuuttajat osaksi suomalaisia joukkueita	32
8.4 Pelaamisen avulla ajatukset muualla	34
9 VUOROVAIKUTUS SUOMALAISTEN KANSSA	35
9.1 Ystävät	35
9.2 Kielen oppiminen	36
9.3 Suomalaisiin tutustuminen	37
10 RASISMI JA SYRJINTÄ	40
10.1 Harjoituksissa	40
10.2 Turnauksissa ja peleissä	41
10.3 Stereotypiat	42
11 SUOMALASEEN KULTTUURIIN TUTUSTUMINEN	43
11.1 Harjoituksissa ja peleissä	43
11.2 Kentän ulkopuolella	44
11.3 Kulttuurin säilyttäminen	45
12 POHDINTA	47
12.1 Tutkimuksen kriittinen tarkastelu	59
12.2 Jatkotutkimusaiheet	60
12.3 Johtopäätökset	60
LÄHTEET	62
LIITE 1	70

1 JOHDANTO

1990-luvulla ulkomaalaisten muutto Suomeen lisääntyi merkittävästi. Ulkomaalaisten määrä Suomessa kolminkertaistui ja pakolaisten määrä kymmenkertaistui. (Jaakkola 2000.)

Vuonna 2011 Suomessa ulkomaalaisia henkilöitä asui jo 183 133. Suurimmat ulkomaalaisryhmät olivat virolaiset (34 006), venäläiset (29 585), ruotsalaiset (8 481) ja somalit (7 421). (Tilastokeskus 2011.) Arvioidaan, että Suomi tarvitsee ainakin 100 000 maahanmuuttajaa lisää työvoimavajeen täyttämiseksi vuoteen 2030 mennessä. (Hallituksen maahanmuuttoliittinen ohjelma 2006.) Kun tähän lukuun lisätään vielä muista syistä Suomeen muuttavat ulkomaalaiset, niin tulevaisuudessa maahanmuuttajien määrä Suomessa tulee todennäköisesti olemaan nykyistä korkeampi.

Jotta Suomeen tulevat maahanmuuttajat pystyisivät kotoutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan, tarvitaan paljon erilaisia toimia sen edistämiseksi. Kotoutumisella tarkoitetaan ”maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen” (Laki 1386 / 2010).

Tässä tutkimuksessa tarkastelen, voisiko jalkapallo olla yksi tapa auttaa maahanmuuttajia kotoutumaan Suomeen. Erityisesti se voisi olla apuna nuorten maahanmuuttajamiesten kotoutumisen edistämässä, koska heidän keskuudessaan jalkapallon harrastaminen on suosittua. Jalkapallo on tuttu urheilumuoto kaikkialla maailmassa ja maahanmuuttajat voisivat jatkaa tutussa ympäristössään aloittamaansa harrastusta tullessaan Suomeen. Jalkapallon pelaaminen voisi mahdollistaa sen, että he pääsisivät paremmin mukaan suomalaiseen yhteiskuntaan.

Tutkin aihetta, koska maahanmuuttajien kotoutuminen on todella ajankohtainen asia ja siitä on tehty varsin vähän tutkimuksia Suomessa. Kansainvälisellä tasolla tutkimuksia on tehty,

mutta Suomeen liittyvät kulttuuriset ja yhteiskunnalliset erityispiirteet, jotka vaikuttavat maahanmuuttajien kotoutumiseen, eivät näissä tutkimuksissa luonnollisestikaan näy.

2 JALKAPALLO

2.1 Jalkapallon historia

Nykymuotoista jalkapalloa alettiin pelata ensimmäistä kertaa Englannissa 1800-luvun puolivälissä, kun koulut ja yliopistot muokkasivat kyläotteluissa vuosisatoja pelatun pelin omiin tarkoituksiinsa sopivaksi. Englannissa jalkapallo levisi nopeasti ympäri maan. Tätä edesauttoi se, että jalkapallo oli hyvä urheilulaji sisätyötä tekeville oppilaille ja myöhemmin myös kaivostyöläiset löysivät tämän mukavan ulkoilma-aktiviteetin. Myös jalkapallon katsomisesta tuli monille ihmisille 1900-luvun alkupuolella mukava lauantai-iltapäivän ajankulu, jossa unohtuivat työviikon murheet. Jalkapallon suosiosta kertoo esimerkiksi se, että vuonna 1923 Wembleyllä seurasi cup-finaalia yli 200 000 katsojaa. (Eskola, Lamberg, Pakkanen, Partanen & Tamminen 2003, 16–18.)

Jalkapallon alkuaikoina kiisteltiin siitä, millaisilla säännöillä jalkapalloa tulisi pelata. Eri mielisyyttä herätti esimerkiksi se, saako pelaaja juosta pallo kädessään vai tulisiko palloa pelata ainoastaan jaloilla. Lisäksi pohdittiin sitä, saako pelaajia työntää käsillä ja sallitaanko potkut vastustajan jalkoihin. Näiden kiistakysymyksien johdosta syntyi kaksi erillistä lajia, rugby ja jalkapallo. Vuonna 1882 sovittiin yhteisesti, että käsillä pelaaminen on jalkapallossa kielletty. Jalkapallon sääntöjen tekemiseen meni tasan 50 vuotta. Säännöt, joihin siirrettiin vuonna 1898, ovat vielä suurin piirtein alkuperäisessä muodossaan. (Pakkanen 1994, 24-27.)

Jalkapallon kehittymisen aikoihin Englanti oli johtava maailmanvalta, jonka valta ulottui ympäri maapalloa. Englantilaiset teollisuusmiehet, kauppiaat, opettajat ja merimiehet kertoivat maailmalle teollistumisesta, kaupan kehittymisestä ja englantilaisesta kulttuurista. Näiden ihmisten mukana jalkapallo levisi ja valloitti asemansa suosituimpana pelinä. Englantilaisten vaikutuksen voi havaita katsomalla jalkapalloseurojen nimiä eripuolilla maailmaa. (Pakkanen 1994, 20.)

Etelä-Amerikasta ensimmäinen maininta jalkapallosta löytyy vuodelta 1867, kun Buenos Airesissa pelattiin ensimmäinen ottelu. Jalkapallo oli rantautunut Argentiinan rannikolle englantilaisilta merimiehiltä, josta se levisi nopeasti ympäri Argentiinaa. Afrikkaan jalkapallo levittäytyi 1800-luvun lopulla siirtomaaisäntien myötä. Sen avulla yritettiin opettaa afrikkalaisille ”eurooppalaishenkistä kuria ja yhteistyökykyisyyttä.” Kerrotaan myös, että tutkiessaan Afrikkaa tohtori Livingstonella oli mukanaan Raamattu, lääkärinlaukku ja jalkapallo. Jalkapallo juurtui kristinuskoa ja länsimaista lääketiedettä nopeammin Afrikkaan. Pohjois-Amerikkaan ja Aasiaan englantilaiset toivat jalkapallon 1800-luvun lopulla, mutta se ei saanut samanlaista vastaanottoa kuin muualla maailmassa. Pohjois-Amerikassa jalkapallo on jäänyt muiden lajien kuten jääkiekon, koripallon ja amerikkalaisen jalkapallon varjoon. (Eskola ym. 2003, 26- 42.)

2.2 Jalkapallo maailmanlaajuisena ilmiönä

Jalkapallo valloitti maailman noin sadassa vuodessa. Kansainvälisen jalkapalloliiton tekemän selvityksen mukaan maailmassa on 265 miljoonaa aktiivista jalkapallon pelaajaa ja 5 miljoonaa jalkapallotoimitsijaa, tämä on yhteensä 4 % koko maailman väestöstä. Tämän lisäksi on vielä kasvava määrä ihmisiä, jotka seuraavat jalkapalloa televisiosta tai käyvät katsomassa pelejä paikan päällä. (FIFA 2009.) Katsomisen ja pelaamisen lisäksi jalkapallon kulttuurinen ja jopa poliittinen arvo ovat korkealla, jos sitä verrataan muihin lajeihin (Itkonen & Nevala 2007, 11). Esimerkiksi Italian entinen pääministeri Silvio Berlusconi käytti jalkapalloa välineenä omassa politiikassaan, hän on myös Italialaisen huippuseuran AC Milanin omistaja. Berlusconi käytti puheissaan paljon jalkapallotermistöä ja hänen puolueensa nimi, Forza Italia, on otettu myös jalkapallokentiltä. (Hopsu 2006.) Englannissa jalkapallo on perinteisesti ollut työväenluokan suosiossa ja tämän olivat havainneet myös vallassa olevat poliitikot. Monet parlamentaarikot 1980-luvun lopulla halusivat antaa itsestään kuvan ”kansanmiehinä ja jalkapallokannattajina”. (Nousiainen 2006.)

Englannin MM-lopputurnaus vuonna 1966 oli tärkeä etappi jalkapalloilun levittäytymiselle monestakin syystä. Jalkapallon levittäytymisestä kertoo noihin aikoihin, että turnauksen karsintoihin osallistui ennätysmäärä maita, kaikkiaan 70. Kilpailut myös televisioitiin laa-

jemmin kuin koskaan aiemmin, televisio alkoikin näytellä yhä suurempaa roolia jalkapallon levittäjänä 1960-luvulta lähtien. Jalkapallo nousi 1970–1980 -luvuilla maailman harrastetuimmaksi lajiksi. Näihin aikoihin jalkapallon suosio kasvoi eniten Aasiassa ja Afrikassa. (Itkonen & Nevala 2007, 16–17.) Viimeinen sysäys jalkapallon Aasian valloituksessa oli vuonna 2002 järjestetyt MM-kilpailut Japanissa ja Etelä-Koreassa. Viimeistään silloin maailma huomasi, ”että Aasialla on muutakin tarjottavaa jalkapallomaailmalle kuin vain pakistanalaisen lapsityöläisten tikkaamat pelipallot.” (Eskola 2003, 36–42.)

Osan jalkapallon suosiosta selittää sen helppous pelata missä tahansa. Sen lisäksi tarvitaan varusteita vähemmän kuin missään muussa lajissa. Oikean pallon puuttuessa pelivälineeksi kelpaa vaikka sanomalehdillä täytetty sukka ja pelipaikkana voi olla katu tai hiekkaranta. ”Jalkapallo on demokraattinen, sillä sitä voivat pelata kaikki kokoon ja varallisuuteen katsomatta. Palloa potkitaan niin tropiikin viidakoissa kuin Grönlannin jäätiköillä, vuoristoissa kilometrejä merenpinnan yläpuolella ja autiomaan hiekassa”. (Eskola 2003, 8, 28.)

3 LIIKUNTA JA SOSIAALISUUS

3.1 Sosiaalisten taitojen määritelmä

Sosiaaliin taitoihin löytyy erilaisia määritelmiä. Näin sosiaaliset taidot määrittelee Kauppila (2000): ”Hyväksyttävää opittua käyttäytymistä, joka luo edellytyksiä ihmisen rakentavaan vuorovaikutukseen toisten kanssa. Käyttäytyminen tuottaa positiivisia tuloksia ja auttaa välttämään negatiivisia seurauksia. Sosiaaliin taitoihin kuuluvat tietyt vuorovaikutustaidot, joista sosiaalisesti taitava henkilö suoriutuu onnistuneesti.” (Kauppila 2000, 15.)

3.2 Liikunnan sosiaaliset vaikutukset

Jalkapallolla ja liikunnalla yleisestikin on sellaisia piirteitä, jotka tekevät siitä hyvän väliin oppia sosiaalisia taitoja. Liikunnan etuna kasvatuksellisessa mielessä on, että asioita harjoitellaan käytännössä, eikä se jää ainoastaan teorian tasolle, kuten monissa kasvatuksellisissa tilanteissa on vaarana. (Polvi 2008, 32.) Pelaamisen ohessa tulee paljon tilanteita, jotka ovat kasvatuksellisesti ja sosiaalisesti tärkeitä. Tällaisia ovat mm. uudet ja odottamattomat tilanteet, opitaan noudattamaan sovittua taktiikkaa, osataan kontrolloida hetken mielijohteita, sallitaan virheet sekä opitaan toimimaan yhtenä ryhmän jäsenenä. (Komulainen 1993.) Näitä tilanteita ratkoessa, nuoren sosiaalinen ja moraalinen käyttäytyminen joutuu punnittavaksi ja samalla hänelle tarjoutuu mahdollisuus uuden oppimiselle (Polvi 2008, 31).

Liikunnan ympäristöt antavat luonnostaan mahdollisuuden luonnollisiin vuorovaikutustilanteisiin, jossa on mahdollisuus tavata muita ihmisiä (Polvi 2008, 31). Nuoren ja aikuisen välinen vuorovaikutus on tärkeää nuoren kasvamisen kannalta, mutta on havaittu, että erityisen tärkeää on lasten tai nuorten keskinäinen vuorovaikutus. Tästä syystä lasten ja nuorten omatoiminen liikkuminen ryhmässä voi olla myös sosiaalisesti kasvattavaa. (Mertaniemi & Miettinen 1998, 14.) Tätä tukee myös se, että minäkäsitys kehittyy nimenomaan suhteessa muihin ihmisiin. Liikunnalla voi olla positiivisia vaikutuksia henkilön itsetuntoon.

Aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että aktiivinen liikunnan harrastaminen, urheiluun osallistuminen sekä liikunnallinen taitavuus ovat yhteydessä sosiaaliseen suosioon nuorilla. (Telama 2000, 65.)

Liikunnassa tulee eteen myös erilaisia tilanteita, joissa nuori joutuu punnitsemaan omia sosiaalisia tai eettisiä arvojaan. Tämä johtuu urheilussa olevista tietyistä normeista, joiden mukaan on elettävä. Nämä normit karsivat epäsovivaa käyttäytymistä ja vahvistavat samalla sopeutumista. Liikuntaa onkin käytetty onnistuneesti välineenä epäsosiaalisten nuorten sosiaalistamiseen. (Polvi 2008, 31.) Se kuinka liikunnan positiiviset vaikutukset sosiaalisena kasvattajana ilmenee, riippuu liikunnan toteuttamistavasta. Tähän vaikuttavat esimerkiksi motivaatioilmasto, nuorten keskinäinen vuorovaikutus ja vastuun antaminen nuorille. (Vuori & Taimela 1999, 410.) Monet tutkimukset osoittavat, että urheilijoiden, valmentajien ja ohjaajien käyttäytyminen muuttuu sosiaalisen kasvatuksen vastaiseksi, kun kilpailun merkitys lisääntyy (Miettinen 2000, 67). Voidaan siis todeta, että mitä korkeammalla tasolla pelataan ja mitä tärkeämpi peli, sitä helpommin unohdetaan kasvatukselliset asiat (Mertaniemi & Miettinen 1998, 14).

Yleinen käsitys joukkuepelien sosiaalistavasta vaikutuksesta elää vahvana, vaikka se ei ole saanut tutkimuksissa vahvistusta. Voidaankin sanoa, että liikunnalla tai urheilulla ei sinänsä ole selviä myönteisiä tai kielteisiä sosiaalisia vaikutuksia. Tärkeäksi asiaksi liikunnassa nousee, että minkälaisia sosiaalisia tilanteita liikunnan avulla saadaan järjestettyä. Liikunta tulee nähdä ennen kaikkea välineenä ja ympäristönä, jossa on mahdollisuus harjoitella erilaisia sosiaalisia taitoja. Tulokset riippuvat siitä, miten liikuntaa osataan käyttää näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. (Polvi 2008, 31.) Tästä johtuen vanhempien, valmentajien ja johtajien vastuu hyvän kasvatusympäristön luomisessa on ensiarvoisen tärkeää (Komulainen 1993).

Liikuntaa ja urheilua voidaan hyödyntää myös edistettäessä suvaitsevaisuutta. Suvaitsevaisuudesta on tullut sosiaalisen kasvatuksen uusi tavoite. Liikunta tarjoaa hyvän mahdollisuuden tähän, koska se lisää vuorovaikutusta osallistujien välille ja kielitaitoa ei tarvita kovinkaan paljoa. Suomessa on järjestetty erilaisia liikuntaprojekteja, joiden tarkoituksena on

ollut edistää maahanmuuttajien kotoutumista yhteiskuntaan sekä lisätä suomalaisten suvaitsevaisuutta maahanmuuttajia kohtaan. Koska terve itsetunto on perusta suvaitsevaisuudelle, niin liikunnan myönteiset vaikutukset voivat tukea myös suvaitsevaisuuskasvatusta. (Mertaniemi & Miettinen 1998, 15; Miettinen 2000, 64.)

4 MAAHANMUUTTO

4.1 Maahanmuuttaja

Suomalainen yhteiskunta alkoi muuttua 1990-luvulta lähtien entistä kansainvälisemmäksi. 1980-luvun alusta lähtien Suomeen alkoi tulla enemmän ihmisiä kuin täältä oli poislähtijöitä, muuttajat olivat lähinnä paluumuuttajia Ruotsista. (Heikkilä & Pikkarainen 2008, 42.) 1990-luvulla ulkomaalaisten muutto Suomeen lisääntyi merkittävästi. Ulkomaalaisten määrä Suomessa kolminkertaistui ja pakolaisten määrä kymmenkertaistui. (Jaakkola 2000.) Vuonna 2011 Suomessa asui ulkomaalaisia henkilöitä jo 183 133. Suurimmat ulkomaalaisryhmät vuonna 2011 olivat virolaiset (34 006), venäläiset (29 585), ruotsalaiset (8 481) ja somalit (7 421). (Tilastokeskus 2011.)

Maahanmuuttajaksi kutsutaan henkilöä, joka muuttaa ulkomailta Suomeen ja asettuu asumaan tänne. Maahanmuuttaja voi olla esimerkiksi pakolainen, jolle on myönnetty kansainvälistä suojelua oman kotimaansa ulkopuolella, tai turvapaikanhakija, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta. Maahanmuuttajia ovat myös työn, opiskeluiden tai avioliiton takia Suomeen muuttavat ihmiset. Henkilö, joka tulee Suomeen väliaikaisesti esimerkiksi turistina tai tilapäisen työsuhteen takia, ja jonka vakituinen asuinpaikka on kuitenkin ulkomailla, ei ole maahanmuuttaja. Maahanmuuttajat ovat siis hyvin heterogeeninen ryhmä, joilla on erilaiset taustat, koulutustaso ja kokemukset. (Räty 2002, 32; Sisäasiainministeriö 2012; Tulli 2012)

4.2 Rasismi

Rasismi voidaan määritellä ajattelutavaksi, jonka mukaan ihmiset muodostavat rodun tai kulttuurin perusteella erilaisia ryhmiä. Tämän ajattelutavan mukaan ryhmät voidaan asettaa eriarvoiseen asemaan, mikä oikeuttaa joidenkin ryhmien ja niihin kuuluvien yksittäisten ihmisten negatiivisen kohtelun. Rasismia ovat tämän ajattelutavan mukaiset uskomukset

kuin myös siihen perustuva toiminta. Rasistiset teot eivät aina ole selkeitä, ne voivat olla myös hienovaraisia ja vaikeasti havaittavia. (ETNA 2012.)

Suomen laki kieltää ihmisten asettamisen eriarvoiseen asemaan. Lain mukaan "Ketään ei saa syrjiä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vammaisuuden, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella" (Laki 21 / 2004).

4.3 Etninen identiteetti

Etnisellä identiteetillä tarkoitetaan tunnetta siitä, että kuulutaan johonkin tiettyyn etnisesti määriteltyyn ryhmään. Etnisen ryhmän tunnusmerkkeihin sisältyy sekä yhteinen alkuperä, että kulttuurilliset ominaispiirteet. Näitä ominaispiirteitä voivat olla esimerkiksi kieli, uskonto, erilaiset kulttuurilliset ominaispiirteet, traditiot yms. Ihminen voi tuoda omaa etnistä identiteettiään esille toimimalla oman etnisen ryhmän ominaispiirteiden mukaisesti. (Eriksen 2004, 347; Toivanen 2010.)

Etnisen identiteetin voimakkuus voi vaihdella tilanteen mukaan. Joidenkin ihmisten etninen identiteetti saattaa näkyä vain harvoissa tilanteissa, toisilla se puolestaan saattaa olla vahvasti esillä jatkuvasti. Etninen identiteetti on yhdessä muiden tekijöiden kanssa rakentamassa ihmisen minäkuvaa. (Eriksen 2004, 347.)

4.4 Kotoutuminen

Kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan yksilöllistä kehitystä, jonka päämääränä on hänen osallistumisensa työelämään ja suomalaisen yhteiskunnan toimintaan oma kieli ja kulttuuri säilyttäen. Merkittäviä kotoutumiseen vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi koulutustaso, kielitaito, maahanmuuttoikä, terveys ja aikaisemmat kokemukset vieraista kulttuureista. Tärkeässä roolissa ovat henkilön oma motivaatio ja aktiivisuus, mutta kotoutumiseen vaikuttavat myös ympäröivä yhteiskunta ja valtaväestön asenteet. Suomen tai ruotsin kielen oppiminen on yksi kotoutumisen tärkeimmistä tekijöistä. Kielitaidon oppiminen edistää

maahanmuuttajan mahdollisuuksia työllistyä tai jatkaa opintoja. (Sisäasiainministeriö 2012.)

4.5 Kotouttaminen Suomessa

Kotouttaminen on varsin uusi ilmiö Suomessa. Vielä 1980-luvun puolivälissä kotouttaminen oli ”räätälintyönä tehtyä yksilökohtaista toimintaa.” Asia kuitenkin muuttui vuonna 1990, kun turvapaikanhakijoita tuli äkillisesti 2700 henkilöä. Silloin valtio ja Suomen Pu-nainen Risti päättivät perustaa ensimmäiset vastaanottokeskukset. Näihin aikoihin Suomen maahanmuuttopolitiikka keskittyi lähinnä pakolaisten vastaanottovaiheen järjestämiseen. (Räty 2002, 134.)

Koska maahanmuutto lisääntyi nopeasti 1990-luvulla, tarvittiin myös muita palveluita maahanmuuttajien elämän helpottamiseksi. Vuonna 1997 valmistui hallituksen maahanmuutto- ja pakolaispoliittinen ohjelma, jossa määriteltiin keskeiset asiat maahantulo- ja turvapaikkapolitiikkaan. Peruspyrkimyksenä kaikkien maahanmuuttajien kohdalla on tehokas kotouttaminen suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään. Yhteiskunnan tulisi myös edistää erilaisin keinoin maahanmuuttajien kotoutumista ja tasa-arvon toteutumista. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ”pysyvästi Suomeen asettuneella maahanmuuttajalla tulisi olla samat oikeudet ja velvollisuudet kuin syntyperäisellä suomalaisella”. (Räty 2002, 134)

Käytännön toimia koskeva laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta tuli voimaan 1.5.1999 (Laki 493 / 1999). Siinä määritellään, että säädöksen tekeminen kuuluu työministeriölle, sen alaisille työviranomaisille ja kunnille. Kunnalla on vastuu huolehtia maahanmuuttajan peruspalveluista ja toimeentulotuesta, samalla tavalla kuin sillä on muidenkin asukkaidensa kohdalla. (Suokonautio 2000, 1.) Kunta voi sopia, kuinka paljon he ovat valmiita ottamaan pakolaisia vastaan ja valtio korvaa kunnalle pakolaisista aiheutuvia kuluja. Vuonna 2006 kotouttamislakiin tuli muutoksia, jotka keskittyivät yhteistyön lisäämiseen viranomaisten välillä, jotta maahanmuuttajien työllistyminen helpotuisi. (Nurminen & Turtiainen 2006.)

Vuonna 2011 tuli voimaan uusi kotouttamislaki (Laki 1386 / 2010). Uuden lain tarkoituksena on vastata maahanmuutossa viimeisen 20 vuoden aikana tapahtuneisiin muutoksiin. Aikaisemman lain lähtökohtana olivat pakolaisina tai paluumuuttajina Suomeen saapuneet henkilöt. Suomeen muutetaan nykyisin monista eri syistä ja uudessa kotoutumislaisissa tämä huomioidaan paremmin. Erityisesti pyritään ehkäisemään vammaisten, vanhuksien ja vaikeassa tilanteessa elävien naisten ja lapsien syrjäytyminen. Laissa pyritään edistämään kotoutumisen kaksisuuntaisuutta, sillä kotoutuminen edellyttää maahanmuuttajien ja kantaväestön vuorovaikutusta. Tähän liittyen myös maahanmuuttajien osallisuutta pyritään lisäämään. Kotouttamistoimenpiteiden vaikuttavuutta pyritään lisäämään sekä niiden seurantaan parantamaan. Lain tavoitteena on ”tukea maahanmuuttajien aktiivista osallisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa sekä edistää heidän kotoutumistaan”. (Sisäasiainministeriö 2011; Sosiaalipolitiikka 2011.)

Tulevaisuudessa kotoutumispolitiikassa painottuvat toimenpiteet, joilla tuetaan perheiden, lasten ja nuorten kotoutumista. Aikuisten kohdalla painopiste on työllisyyden parantamisessa. Ohjausta avoimille työmarkkinoille pyritään edistämään kotoutumisen alkuvaiheen palveluilla. Alkuvaiheessa maahanmuuttajien on tärkeää saada tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, heidän omista oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan sekä neuvontaa työnhaussa. Henkilön osaaminen pyritään selvittämään alkukartoituksessa ja sen perusteella tehdään kotoutumis- ja koulutussuunnitelma. Alkukartoituksessa arvioidaan maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muita kotoutumisvalmiuksia sekä muiden kotoutumista edistävien toimien tarpeita. Kartoituksen jälkeen maahanmuuttaja ohjataan toimenpiteisiin tarvelähtöisesti. (Sisäasiainministeriö 2011.)

4.6 Maahanmuuttajanuori

Nuorena etsitään omaa identiteettiä ja maahanmuuttajanuorelle se voi olla erityisen hämmentävää (Räty 2002, 169). Maasta toiseen muuttaminen voi heikentää identiteettiä ja se on muokattava uuteen paikkaan, kieleen ja kulttuuriin sopivaksi (Talib, Löfström & Meri 2004, 35). Nuori joutuu tasapainottelemaan oman kotimaansa ja suomalaisen kulttuurin välissä.

Vaikka nuori olisi syntynyt ja elänyt koko elämänsä Suomessa, niin silti hänellä saattaa olla ristiriitoja kulttuurien välillä. Hän voi saada erilaisen kuvan vanhempiensa kulttuurista verrattuna vanhempien käsitykseen, koska hän ei ole itse elänyt sen kulttuurin keskellä. Nuori rakentaa oman maailmankuvansa ympäröivän suomalaisen kulttuurin sekä oman etnisen ryhmän arvojen ja käsityksien pohjalta. (Räty 2002, 169.)

Maahanmuuttajanuoret kohtaavat helpommin suomalaisista nuorista ne, jotka viettävät paljon aikaa kodin ulkopuolella. Usein maahanmuuttajanuoret saavat kontaktia suomalaisiin nuoriin koulussa, kadulla tai nuorisotaloilla. Yhdistävänä tekijänä nuorilla voi olla musiikki, vaatteet tai kadulla oleva ilmapiiri. Onkin havaittu, että spontaani yhdessäolo on hyvä suvaitsevaisuuskasvatuksen muoto. Myös ohjattua vapaa-ajan toimintaa olisi hyvä järjestää, jotta positiivisia kontakteja nuorten välille tulisi mahdollisimman paljon. (Räty 2002, 169–170.)

Zacheus (2011) tutki liikunnan avulla tapahtuvaa maahanmuuttajien sopeutumista. Hänen tutkimuksensa mukaan nuorena Suomeen tulevat maahanmuuttajat kokevat kotoutumisen vaikeampana kuin vanhempana tulevat. Yli 50-vuotiaista maahanmuuttajista 77 % koki Suomeen sopeutumisen olleen melko tai erittäin helppoa. 17–29-vuotiaana Suomeen tulleista alle 50 % koki sopeutumisen olleen suhteellisen helppo ja alle 17-vuotiaana tulleista 56 %. Zacheuksen mukaan nuoret maahanmuuttajat kokevat myös enemmän rasismia kuin vanhemmat maahanmuuttajat. Afrikasta Suomeen muuttaneista nuorista lähes neljännes (23 %) oli kokenut melko tai erittäin paljon rasismia Suomessa. (Zacheus 2011.)

4.7 Haasteet maahanmuutossa

Kansainväliset tutkimukset ovat osoittaneet, että uuteen maahan muuttaminen ei sinänsä ole riski henkiselle hyvinvoinnille. Liebkind (1994) on kuitenkin koennut asioita, jotka lisäävät riskitekijöitä henkisen hyvinvoinnin osalta, kun henkilö muuttaa maasta toiseen:

- henkilökohtaisen sosio-ekonomisen statuksen jyrkkä lasku
- kykenemättömyys puhua vastaanottavan maan kieltä

- ero muista perheenjäsenistä
  - ympäröivän yhteiskunnan taholta tulevan ystävällisen vastaanoton puuttuminen
  - eristyneisyys muista, saman kulttuuritaustan omaavista henkilöistä
  - traumaattiset kokemukset tai maahantuloa edeltävä pitkäaikainen stressi
  - teini-ikä tai vanhuus uuteen maahan muutettaessa
- (Liebkind 1994, 32)

Kuten Liebkindin listasta voidaan havaita, on todennäköistä, että Suomeen tuleminen on osalle maahanmuuttajista suuri haaste. Suurin osa maahan tulevista maahanmuuttajista ei osaa puhua suomea ja Helsingin Sanomien (Niskakangas 2009) teettämän kyselytutkimuksen mukaan, suomalaisten asenteet maahanmuuttajia kohtaan ovat kääntyneet viimeisten vuosien aikana negatiivisemmiksi. Kielitaidottomuuden, negatiivisen vastaanoton ja muiden Liebkindin listalla olevien asioiden takia on suuri riski, että usea maahanmuuttaja kokee maahan tulemisen henkisesti raskaana.

4.5 Maahanmuuton tulevaisuus

Tulevaisuudessa Suomi tarvitsee kipeästi maahanmuuttajia ennen kaikkea työelämän palvelukseen. Hallituksen maahanmuuttopoliittisessa ohjelmassa (2006) on maininta, että Suomen tulee tehdä kaikkensa, jotta saadaan ulkomaista työvoimaa korvaamaan työmarkkinoilta poistuvat ikäluokat. Koko Euroopassa väestö vanhenee nopeammin kuin muualla maailmassa ja Suomessa ikärakenteen vanheneminen tapahtuu muuta Eurooppaa aikaisemmin (Suokonautio 2008, 36). Arvioidaan, että vuoteen 2030 mennessä työmarkkinoilta poistuu 300 000 työntekijää ja Suomi tarvitsee ainakin 100 000 maahanmuuttajaa lisää tämän vajeen täyttämiseksi. (Hallituksen maahanmuuttopoliittinen ohjelma 2006.)

Työministeriön tekemässä selvityksessä Torvi (2007) toteaa, että kotouttamistoimia on tulevaisuudessa tehostettava, jotta maahanmuuttajien työllistymisen esteet voitaisiin tehokammin poistaa. Tämä olisi tärkeää, sillä maahanmuuttajista noin 75 % on työikäisiä. Es-

teitä maahanmuuttajien työllistymiselle ovat mm. kielitaidon puute, suomalaisen kulttuurin vieraus sekä suomalaisten työnantajien ennakkoluulot. (Torvi 2007)

Cömertler (2007, 30–46) sai hyvin samankaltaisia tuloksia tutkiessaan turkkilaisten naisten sopeutumista Suomeen. Maahanmuuttajat näkivät puutteellisen kielitaidon suurimpana esteenä työllistymiselle sekä sosiaaliselle kanssakäymiselle suomalaisten kanssa. Vaikka Suomeen tulisi tulevaisuudessa paljon maahanmuuttajia, on haaste, että hyvin koulutetut ja kielitaitoiset maahanmuuttajat pysyvät Suomessa. Maahanmuuttajilla on usein ystäviä tai sukulaisia muissa maissa, jos hyvää ja mielekästä työtä ei löydy Suomesta, he saattavat muuttaa etsimään töitä ulkomailta. (Juonola 2009.)

5 JALKAPALLO JA KOTOUTUMINEN

5.1 Jalkapallo kotoutumisessa

Myren (2003, 27–78) tutki vuosien 1996–2002 aikana Suomessa järjestettyä suvaitsevaisuustoimintaa. Tänä aikana 171 eri tahoja järjestivät suvaitsevaisuustoimintaa. Nämä olivat suunnattu kaikenikäisille, mutta suurin osa hankkeista oli suunnattu 13–17-vuotiaille nuorille. Hankkeilla oli useita erilaisia tavoitteita, mutta myös yhteisiä tekijöitä löytyi. Tärkeimpiä yhteisiä tekijöitä olivat suvaitsevaisuuden lisääminen sekä maahanmuuttajien integroiminen suomalaiseen yhteiskuntaan ja urheilutoimintaan. Suosituin urheilulaji näissä suvaitsevaisuushankkeissa oli jalkapallo, seuraavina tulivat uinti, aerobic ja muut joukkuepallopelit.

Suvaitsevaisuushankkeissa jalkapallon suosio on ymmärrettävää, sillä jalkapallo on suosittua maahanmuuttajien kesken. Jalkapallo on maahanmuuttajien keskuudessa neljänneksi suosituin liikuntalaji, kävelyn (42 %), uinnin (27 %) ja pyöräilyn (21 %) jälkeen. Vastaajista sitä kertoi harrastavansa 16 %. (Zacheus 2011). Vastaavasti suomalaisten keskuudessa jalkapallo on 12 harrastetuin laji (Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010).

Monissa aiemmissä tutkimuksissa, jalkapallon ja yleensäkin joukkueurheilun vahvaksi puoleksi maahanmuuttajien kannalta on nostettu sosiaalisten kontaktien saaminen (Cuadros 2011; Stack & Iwasaki 2009; Stodolska & Alexandris 2004; Walseth 2006; Walseth 2008). Liikunnalla voidaan tukea erinomaisesti maahanmuuttajien kotoutumista. Maahanmuuttaja voi jatkaa omaan kulttuuritaustaansa liittyviä urheilulajeja myös muutettaessa vieraaseen toimintaympäristöön. (Nurminen & Turtiainen 2006, 110.) Jos molemmipuolista tahtoa löytyy, niin liikunta voi olla suomalaisille ja maahanmuuttajille luonteva kenttä toistensa kohtaamiseen. Liikunnassa yhteisen kielen puuttuminen ei haittaa yhteistoimintaa niin paljon kuin useilla muilla elämän aloilla. (Mertaniemi & Miettinen 1998, 15.)

Tavoitteena liikunnassa on, että maahanmuuttajat löytäisivät tiensä heitä kiinnostavan liikuntapalvelun äärelle ja samalla heille tulisi luontevaa vuorovaikutusta suomalaisten kanssa. Liikunnan ja yleensäkin vapaa-ajan toiminnan tavoitteena on etenkin lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisy. (Suokonautio 2000, 19.) Maahanmuuttajat haluttaisiin saada mahdollisimman hyvin mukaan suomalaiseen seura- ja kilpatoimintaan (Nurminen & Turtiainen 2006, 110; Suokonautio 2000, 81–82).

Zacheuksen (2011) mukaan liikunnalla voidaan edesauttaa maahanmuuttajien kotoutumista Suomeen. Hänen tutkimuksessaan tuli esille, että lähes puolet maahanmuuttajista uskoi, että liikunta on edistänyt heidän kotoutumistaan Suomeen jonkin verran tai erittäin paljon. 20–29-vuotiaista maahanmuuttajista 44 % koki liikunnasta olevan apua suomalaisiin tutustuttaessa, yli 60-vuotiaista 70 %. Suomen kielen oppimisessa 20–29-vuotiaista 51 % koki liikunnasta olleen hyötyä, yli 60-vuotiaista 65 %. Alle 20-vuotiaista 48 % koki liikunnasta olevan hyötyä rasismien ehkäisyyn, yli 60-vuotiaista 74 %. (Zacheus 2011.)

5.2 Pelaamisen aloittaminen

Myren (1999) kartoitti Suomessa asuvien maahanmuuttajien liikunnallisia tarpeita. Kartoituksessa havaittiin, että maahanmuuttajat kokivat vaikeaksi mennä mukaan suomalaisten liikuntaryhmiin. Tämä vaikeus johtui kommunikaatiovaikeuksista ja kulttuurillisista eroista. Aluksi maahanmuuttajien on yleensä helpompi mennä mukaan monikulttuurisiin liikuntaryhmiin ja sitä kautta mahdollisesti myös suomalaisiin ryhmiin.

Tironen & Pedlarin (2000) tutki vapaa-ajan merkitystä kotoutumiseen aasialaisilla nuorilla, jotka olivat muuttaneet vanhempiansa kanssa Kanadaan. He havaitsivat tutkimuksessaan, että maahanmuuttajanuoren olisi tärkeä päästä nopeasti mukaan vapaa-ajantoimintoihin uudessa kotimaassaan. Stodolska & Alexandris (2003) tutkivat Yhdysvaltoihin muuttaneita puolalaisia ja korealaisia maahanmuuttajia. He huomasivat tutkimuksessaan, että etnisestä tausta ja sosiaalisesta asemasta huolimatta osallistuminen vapaa-ajan urheiluun on vähäistä maahanmuuton varhaisvaiheessa, kun he asettuvat asumaan uuteen kotimaahansa. Tähän voi vaikuttaa maahanmuuttajien pienet tulot, fyysisesti raskas työ sekä vapaa-ajan vähyys.

Urheilua ei myöskään välttämättä koettu niin tärkeäksi, kun pyrittiin asettumaan uuteen ympäristöön. Myrenin (1999) tutkimuksessa maahanmuuttajat näkivät, että liikunta voisi olla hyvä tapa tutustua, jos suomalaisilla ja maahanmuuttajilla olisi yhteisiä liikuntaryhmiä. Maahanmuuttajat uskoivat harrastusten vähentävän heidän ja kantaväestön välisiä ennakkoluuloja, edistävän kielen oppimista ja sosiaalisten suhteiden rakentamista.

5.3 Kanssakäyminen suomalaisten kanssa

Salminen (2000) kirjoittaa, että tärkeänä asiana maahanmuuttajien liikunnassa ovat kontaktit suomalaisiin ihmisiin. Maahanmuuttajien ja suomalaisten kohtaamiset urheilukentillä ovat pohjana liikunnan avulla tapahtuvaan kotoutumiseen. Urheilu on hyvä keino tuoda ihmiset yhteen erilaisista kulttuuritaustoista huolimatta.

Maahanmuuttajien sopeutuminen uuteen kotimaahan voi olla helpompaa ja nopeampaa liikuntaharrastuksen kautta. Liikunta voi olla maahanmuuttajalle yksi tapa viettää vapaa-aikaa. Se on samalla hyvä paikka solmia sosiaalisia suhteita suomalaisiin. Järjestettyyn liikunta-toimintaan osallistuminen voi lisätä suvaitsevaisuutta ihmisten välillä ja edistää maahanmuuttajien kotoutumista. Vuorovaikutus liikunnan parissa on usein helpompaa kuin monilla muilla elämäalueilla, koska täydellistä kielitaitoa ei tarvita. (Myren 1999, 86–116; Doherty & Taylor 2007.)

Harjoitusten ja pelien ohella pelimatkat ja harjoitusleirit voivat olla hyvä tapa tutustua muihin pelaajiin. Näissä tapahtumissa vietetään enemmän aikaa joukkuekavereiden kanssa ja se antaa mahdollisuuden tutustua muihin paremmin. Myös epävirallisemmat tapahtumat, jotka liittyvät pelaamiseen, voivat auttaa maahanmuuttajaa kotoutumisessa. Tällaisia tapahtumia voi järjestyä esimerkiksi urheiluhallilla, joissa voi tutustua uusiin ihmisiin. Pelaajat saattavat tulla paljon ennen harjoituksia paikalle ja saattavat jäädä sinne myös vielä harjoitusten jälkeenkin oleilemaan. Tämä voi antaa hyvän mahdollisuuden maahanmuuttajalle luoda uusia kontakteja. (Walseth 2006; Walseth 2008.)

5.4 Maahanmuuttajat keskenään

Urheiluun osallistumiseen maahanmuuttajilla vaikuttaa etninen tausta, sosiaalinen asema, sukupuoli sekä se, kuinka pitkään he ovat asuneet uudessa kotimaassa. Urheileminen muiden samaan etniseen ryhmään kuuluvien kanssa voi auttaa maahanmuuttajaa vahvistamaan omaa etnistä identiteettiä, auttaa säilyttämään omaa kulttuuria ja vahvistamaan sidettä muihin maanmiehiin. (Stodolska & Alexandris 2004.)

Maahanmuuttajien keskinäinen kanssakäyminen voidaan nähdä rikkautena. Maahanmuuttajat voivat oppia toistensa kulttuureista ja he kartuttavat tällöin sosiaalista pääomaa, vaikka eivät olekaan tekemisissä kantaväestön kanssa. (Walseth 2008.) Urheilu on vähemmistöille hyvä pakopaikka arjen paineista, kun he pääsevät yhdessä pelaamaan (Cuadrosin 2011; Krouwel ym 2006; Walsethin 2006). Muller, van Zoonen & de Roode (2008) tutkivat Amsterdamissa käydyn kansainvälisen jalkapalloturnauksen osallistujien motiiveja. Turnauksen joukkueet olivat koottu Amsterdamissa asuvista maahanmuuttajista ja joukkueiden jäsenet edustivat lähtömaitaan. Esimerkiksi Kolumbian joukkueen valmentaja kertoi yhdeksi suurimmaksi syyksi kolumbialaisten osallistumiselle turnaukseen sen, että se kerää kolumbialaiset yhteen. (Muller, van Zoonen & de Roode 2008.)

5.5 Haasteet maahanmuutossa

5.5.1 Valtaväestön ja maahanmuuttajien kohtaaminen

Liikunta ei tuo automaattisesti hyviä tuloksia maahanmuuttajien kotoutumisessa. Urheilussa on kansallista, alueellista ja kulttuurillista vastakkainasettelua. Tämä on otollinen paikka myös ”rasismille ja nurkkapatriotismille”. (Heinonen 2003.) Muller ym. (2008) tutkimuksessa järjestäjien tavoite oli, että tapahtumaan tulevat katsojat eri kansallisuuksista voisivat lähentyä toisiaan sekä yhteisöllisyys voisi kasvaa. Tapahtumaan tulleet maahanmuuttajat viettivät aikaa lähinnä muiden samaan etniseen ryhmään kuuluvien kanssa. Mullerin ym.(2008) havaintojen mukaan, osallistujille järjestäjien tavoite yhteisöllisyyden kasvamisesta tuntui epäolennaiselta. Tapahtumassa pelaajina olleille maahanmuuttajille puolestaan tuntui tärkeämmältä pelien voittaminen kuin etnisten ryhmien lähentyminen.

Krouwel ym. (2006) tutkivat Hollannissa, millä tavalla urheilu voi lähentää eri kansallisuksia toisiinsa. Heidän mukaansa mukaan harvat ihmiset ovat motivoituneita tapaamaan urheiltaessa etnisesti toisenlaisesta alkuperästä tulevia ihmisiä tai liikkumaan muuten kovin heterogeenisessä ryhmässä. Urheilu toimii helpommin jo olemassa olevan etnisen identiteetin vahvistajana kuin muuttaisi sitä. (Krouwel ym. 2006.) Walseth (2008) esittää, että jalkapallon avulla on mahdollista saada ystäviä, mutta urheilun kautta saadut suhteet ihmisiin jäävät suurimmaksi osaksi pelkiksi tuttavuuksiksi, eikä niitä voida nimittää ystävyyssuhteiksi. Urheiluseurat ovat hyviä paikkoja luoda sosiaalisia suhteita, mutta ne eivät kuitenkaan välttämättä pysty lähentämään maahanmuuttajia ja valtaväestöä suhteessa toisiinsa. (Walseth 2008)

Krouwel ym. (2006) nostaa esille, että urheilun avulla kulttuurien välistä kanssakäymistä kannattavat jättävät usein huomioimatta, että kaikki kohtaamiset eivät ole ystävällisiä ja positiivisia. Heidän tutkimuksessaan kolmannes vastaajista oli todistanut syrjintää tai rasismia amatööriurheilun parissa. Enemmän rasismia ja syrjintää koettiin joukkueurheilussa kuin yksilölajeissa. Krouwelin ym. (2006) tuloksien mukaan joukkueurheilusta miesten jalkapallon parissa koettiin erityisen paljon rasismia ja syrjintää.

Kirjallisuudessa nousee myös esille, että on vaikea olla ainut ”erilainen” joukkueessa. Ystävystymisen vaikeutta selitetään kulttuurillisilla eroilla sekä isolla erolla sosiaaliluokassa maahanmuuttajan ja muun joukkueen välillä. Maahanmuuttajat kertovat ulkopuolisuuden tunteesta urheiltaessa valtaväestön kanssa. Ulkopuolisuuden tunnetta ja ryhmän sisälle pääsemisen vaikeutta selitettiin kielitaidon puutteella, muiden ryhmäläisten ennakkoluuloilla sekä syrjityksi tulemisen tunteella. (Walseth 2008; Doherty & Taylorin 2007.)

Myrenin (1999) tutkimuksessa maahanmuuttajat kokivat vaikeaksi päästä mukaan liikuntaryhmään suomalaisten ennakkoluulojen takia. Maahanmuuttajamiehet olisivat halunneet pelata salibandya, mutta he eivät löytäneet sopivaa joukkuetta, jossa pelata. He kokivat, että suomalaiset eivät halunneet ottaa tuntemattomia ulkomaalaisia mukaan toimintaansa ja suomalaisten oli myös vaikea uskoa, että ulkomaalaiset osaisivat pelata salibandya. Kun suomalaiset näkivät miesten osaavan pelata, heidät otettiin mukaan ryhmään mielellään. (Myren 1999.)

5.5.2 Kieli

Vaikka liikunnassa ei tarvita yhtä paljon kommunikointitaitoa kuin usealla muulla elämän osa-alueella, niin se voi muodostua silti haasteeksi. Kantaväestön ja maahanmuuttajien välinen kommunikointi jää helposti vain joidenkin tiettyjen ihmisten varaan. (Wuolio 1998.) Kun osaa puhua suomea, niin kommunikointi suomalaisten kanssa on helpompaa ja on myös helpompaa solmia ystävyyssuhteita suomalaisiin (Taavitsainen & Virolainen 2006).

Ahjokiven (2008) selvityksessä suurimmiksi esteiksi liikunnalle maahanmuuttajat kokivat kielitaidon sekä tiedon puutteen liikuntapaikoista. Tiedon puute liikuntapaikoista (tai ryhmistä) havaittiin ongelmaksi myös liikuntaa järjestävien tahojen puolelta. Järjestäjät ovat ilmoittaneet tapahtumista esimerkiksi ilmoitustauluilla ja lehdissä. Nämä ilmoitukset eivät kuitenkaan ole saavuttaneet maahanmuuttajia, sillä merkittävimmäksi tiedotuskanavaksi ilmeni ”puskaradio”. (Myren 2003, 68–69.) Vaikka maahanmuuttajalla olisi suhteellisen hyvä kielitaito, niin siitä huolimatta hän saattaa kokea suomenkielisen tekstin vaikeaksi ymmärtää ja tämän takia ilmoitukset urheilumahdollisuuksista jäävät huomaamatta (Myren 1999, 88-89). Tämä on erityisesti vasta maahan tulleiden maahanmuuttajia haasteena. He ovat usein tietämättömiä liikuntamahdollisuuksista, koska heidän omalla kielellään ei ole informaatiota liikuntatapahtumista. (Cortis 2009.)

5.5.3 Taloudellinen tilanne

Zacheuksen (2011) tutkimuksessa maahanmuuttajien suurimmaksi esteeksi liikunnan harrastamiselle nousi heikko taloudellinen tilanne. Lähes viidesosa maahanmuuttajista sanoi heikon taloudellisen tilanteen haittaavan erittäin paljon liikuntaa ja yli kolmasosa sanoi sen haittaavan melko tai erittäin paljon. Zacheuksen mukaan maahanmuuttajat eivät ole aiemmassa kotimaassaan tottuneet myöskään maksamaan harrastuksestaan. Suomessa nuorten liikuntaharrastukset ovat kuitenkin usein sidottuna organisoituun ja maksulliseen toimintaan.

Agergaard & Sørensen (2010) tutkivat Tanskassa lahjakkaita nuoria maahanmuuttaja jalkapalloilijoita. He nostavat esille myös maahanmuuttajien vaikean taloudellisen tilanteen esille. Tanskassa jotkut seurat yrittävät tukea vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevia maahanmuuttajia, jotta nämä voisivat jatkaa pelaamista. Korkealla tasolla pelaavien joukkueiden valmentajat kuitenkin kertoivat tilanteista, jossa pelaaja ei ole pystynyt maksamaan maksuja, niin hänen ei ole sallittu enää harjoittelevan eikä pelaavan joukkueen kanssa. Näissä tapauksissa pelaajan on vaihdettava seuraa, jossa maksut eivät ole niin suuria. (Agergaard & Sørensen 2010.)

6 TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää jalkapallon mahdollisuuksia nuorten maahanmuuttajamiesten kotoutumiseen. Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään maahanmuuttajien kokemuksia siitä, millaisia vaikutuksia jalkapallon pelaamisella on ollut heidän kotoutumiselleen suomalaiseen yhteiskuntaan.

Tutkimuskysymykset:

1. Miten nuoret maahanmuuttajamiehet kokivat jalkapallojoukkueeseen liittymisen?
2. Minkälaista vuorovaikutusta heillä oli suomalaisten kanssa?
3. Minkälaisia kokemuksia nuorilla maahanmuuttajamiehillä oli rasismista ja syrjinnästä?
4. Miten he tutustuivat suomalaiseen kulttuuriin?

7 TUTKIMUSMENETELMÄT

Tutkimusmenetelmillä tarkoitetaan empiirisen tutkimuksen aineiston hankintatekniikoita ja analyysimetodeja. Nämä tekniikat voidaan jakaa laadullisiin (kvalitatiivisiin) ja määrällisiin (kvantitatiivisiin) menetelmiin. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 13–15.) Tutkimukseni suoritin kvantitatiivisella tutkimusotteella. Aineiston keräämisen toteutin teemahaastattelun avulla.

Aineiston keräämisen suoritin haastattelemalla kolmea maahanmuuttajamiestä, jotka ovat pelanneet jalkapalloa Suomessa. Haastattelut tehtiin elokuussa 2010 sekä yhtä haastateltavista haastattelin vielä lisää maaliskuussa 2011. Kaksi haastatteluista tehtiin kahvilassa ja yksi haastatteluista tehtiin haastateltavan työpaikalla. Lisähaastattelu tehtiin haastateltavan työpaikalla. Ennen haastatteluja pyysin haastateltavilta tutkimusluvan, jonka he allekirjoittivat. Kaikki haastateltavat olivat täysi-ikäisiä ja he suostuivat vapaaehtoisesti haastateltaviksi. Ennen varsinaisia haastatteluja tein yhden koehaastattelun, jossa kokeilin laatimani haastattelurungon toimivuutta. Koehaastattelu osoitti laatimani haastattelurungon (liite 1) käyttökelpoiseksi.

Valitsin haastateltavat tiettyjen kriteereiden mukaan. Halusin haastateltavien henkilöiden olevan maahanmuuttajia, jotka olivat nuoria tullessaan Suomeen. Toinen kriteeri oli, että he olivat pelanneet jalkapalloa Suomessa asuessaan. Kolmantena valintakriteerinä oli se, että haastateltavat olivat tulleet Suomeen, jonkun muun syyn takia kuin jalkapallon. Valitsin haastateltaviksi nykyään jo aikuisia, jotta he pystyisivät arvioimaan pidemmällä aikavälillä jalkapallon vaikutuksia kotoutumiseen. Haastateltavien nimet on muutettu anonymiteetin säilyttämiseksi.

Ensimmäinen haastateltavista oli Thomas. Hän oli kotoisin Kurdistanista ja hän oli tullut Suomeen 19-vuotiaana. Hän oli tullut Suomeen pakolaisena yhdessä perheensä kanssa. Haastattelun aikana Thomas oli 30-vuotias ja oli ehtinyt asua Suomessa noin 11 vuotta.

Toinen haastateltavista oli Hassan. Hän oli kotoisin Sudanista ja hän oli Suomeen tullessaan 18-vuotias. Suomeen hän oli tullut yhdessä veljensä, siskonsa sekä tämän perheen kanssa. Haastateltavan isä oli kuollut ja hänen äitinsä asui yhä Sudanissa. Haastattelun aikana mies oli 23-vuotias ja oli ehtinyt asua Suomessa noin viisi vuotta.

Kolmas haastateltavista oli Alpha. Hän oli kotoisin Iranista ja hän oli Suomeen tullessaan noin 13-vuotias. Hän muutti Suomeen perheen yhdistämishankkeen tähden. Alphan kaksi veljeä asui Suomessa jo aiemmin ja muu perhe muutti Suomeen samanaikaisesti haastattelun kanssa. Hän oli haastattelun aikana 31-vuotias ja oli asunut Suomessa noin 18 vuotta.

Kaikki haastateltavat olivat pelanneet Suomessa jalkapalloa vähintään neljä vuotta. Kukaan haastatelluista ei ollut pelannut jalkapalloa Suomessa ylimmillä sarjatasoilla. Yksi haastateltavista oli pelannut jalkapalloa II-divisioonassa, muuten kilpailemisen taso oli ollut tätä alempana. Kaikki haastateltavat olivat aloittaneet jalkapallon pelaamisen joukkueessa puolen vuoden sisällä siitä, kun olivat tulleet Suomeen.

Valitsin tutkimusotteeksi teemahaastattelun, sillä sen avulla pystyin saamaan monipuolisesti tietoa aiheesta. Haastattelu on joustava menetelmä, jossa ollaan suorassa vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. Tämä antaa mahdollisuuden suunnata tiedonhankintaa myös tilanteen aikana. Haastattelun avulla on mahdollista saada tietoa vastausten taustalla olevista motiiveista. Haastateltavan ei-kielelliset vihjeet voivat myös auttaa ymmärtämään vastauksien merkityksiä laajemmin. Halusin ymmärtää haastateltavien näkökulmaa asiasta ja kvalitatiivinen tutkimus antoi tähän hyvän mahdollisuuden. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 34.)

Haastattelujen jälkeen litteroin aineiston. Haastatteluaineistoa kertyi yhteensä 25 sivua (Times New Roman, fontti 12 ja riviväli 1,5). Litteroinnin jälkeen ryhdyin analysoimaan aineistoa. Kävin aineistoa läpi, jäsentelin ja tiivistin tekstiä, jotta saisin aineistosta mahdollisimman selkeän kuvan. Lukemisen aikana pyrin löytämään aineistosta tutkimustehtävän kannalta olennaisimpia asioita. Saatuani aineistosta kokonaiskäsityksen, ryhdyin pelkistämään aineistoa. Pelkistetyistä aineistosta alkoi hahmottua teemoja, joiden ympärille pystyin kokoamaan haastateltavien vastaukset. Nämä teemat ovat esiteltynä luvuissa 8, 9, 10 ja 11.

8 TOIMINTAAN MUKAAN

8.1 Joukkueeseen liittyminen

Haastateltavilla oli sekä positiivisia että negatiivisia kokemuksia joukkueeseen liittymisestä ja joukkueessa pelaamisesta. Alpha kertoi, kuinka hänet otettiin hyvin vastaan ensimmäisissä harjoituksissa. Mennessään harjoituksiin osa pelaajista oli tullut heti juttelemaan ja toivottamaan hänet tervetulleeksi. Toiset suhtautuivat kuitenkin uuteen tulokkaaseen hieman kynnistemmin ja haastateltava koki, että heillä oli häntä kohtaan ennakkoluuloja. Haastateltava kuitenkin koki, että oli tervetullut joukkueeseen. Hyvään vastaanottoon vaikutti osaltaan se, että hänen isoveljensä pelasi saman seuran edustusjoukkueessa. Haastateltava kertoi nauraen, kuinka hänestäkin odotettiin joukkueelle ulkomaalaisvahvistusta. Myös Thomas kertoi, kuinka hän koki joukkueeseen menemisen positiivisena asiana. Hän tutustui useisiin joukkueen pelaajista ja yhden joukkuekaverin kanssa hän vietti paljon aikaa myös harjoitusten ulkopuolella. Thomas kertoi jutelleensa ja tulleen toimeen kaikkien kanssa harjoituksissa. Harjoituksissa hänellä oli ”ihan hauskaa”.

Haastatteluissa nousi vahvasti esille suomalaisten ”ujous” ja ”kylmyys”, kuten Hassan asian ilmaisi. Nämä piirteet tulivat esille erityisesti silloin, kun maahanmuuttaja meni ensimmäisiä kertoja joukkueen harjoituksiin. Hassan ja Thomas olivat kokeneet ”tylsäksi” ja ”vaikeaksi” olla aluksi harjoituksissa, koska kukaan ei ollut tullut juttelemaan heille eikä heillä ollut kavereita joukkueessa.

Jos ne (suomalaiset) ei tunne sua ei voi heti puhua sun kanssa semmosi juttuja ja se oli vähä niinku mulle vaikea, koska mä aina yks yks ne on aina niiden kavereiden kanssa ja se oli mulle iha vähä tylsä. (Hassan)

Thomas oli kokenut, että joukkuekaverit eivät jutelleet hänelle eivätkä myöskään syötelleet hänelle. Hän oli lopettanut joukkueen harjoituksissa käymisen tämän takia.

Thomas totesi myös, että joukkueen sisälle pääsemisen vaikeus johtui osittain myös hänestä itsestään. Hän ei vielä tuolloin osannut puhua suomea, jonka takia kommunikointi oli ollut vaikeaa. Lisäksi joukkueessa ei ollut muita maahanmuuttajia, joista hän olisi voinut saada seuraa. Haastateltava oli yrittänyt kommunikoida englanniksi, mutta hän koki, että suomalaiset joukkuekaverit eivät halunneet puhua hänen kanssaan englantia.

Haastatteluissa nousi vahvasti esille, että suomalaisiin joukkueisiin on vaikea mennä pelaamaan. Haastateltavat kokivat vaikeaksi mennä ainoana ulkomaalaisena sellaiseen joukkueeseen, missä muut pelaajat ovat suomalaisia. Thomas kertoi, kuinka hän koki itsensä erilaiseksi ja ulkopuoliseksi.

Jos menet johonkin joukkueeseen melkein kaikki on samanlaisia se aika vaikea jos sä oot erilainen ja kaikki muut on samanlainen kyllä se on vaikea. (Thomas)

Hassan kertoi myös, kuinka vaikeata hänelle oli päästä mukaan suomalaisiin joukkueisiin.

Ne (suomalaiset) pitää tietää milloin sä oot pelannu ihan kaikki sun tiedot ne pitää tietää että minkälaila sä pelaat tai minkälainen ihmine. (Hassan)

Hän oli keskustellut erään joukkueen valmentajan kanssa ja tämän jälkeen hän oli käynyt joukkueen harjoituksissa muutamia kertoja. Käyminen joukkueen harjoituksissa oli loppunut hänen osaltaan, kun kukaan ei ollut kertonut tai lähettänyt hänelle enää tietoa seuraavista harjoituksista.

Thomas oli ollut mukana perustamassa joukkuetta, jossa pääasiassa pelaa maahanmuuttaja-taustaisia pelaajia. Thomas kertoi, kuinka heidän joukkueessa otetaan uusi pelaaja vastaan harjoituksiin.

Meillä tuli yks marokkolainen pelaaja nyt ja mä sanoin pelaajille siitä, että meillä on tulossa yks pelaaja. Ei tarvinnut sanoa heille, että pitäis mennä kättelee tällaista,

kun ne tiesivät että kun uus tulee heti kaikki menee kättelee ja tervetuloa kuitenkin ja kaikki kertoo oman nimen. Tällaisia vaikuttaa kuitenkin paljo. (Thomas)

8.2 Kallis harrastus

Haastatteluissa nousi esille, että jalkapallon harrastaminen on maahanmuuttajalle kallista. Thomas kertoi, että maahanmuuttajilla kestää usein varsin kauan ennen kuin he saavat työpaikan. Tämän takia he joutuvat tulemaan toimeen alussa varsin pienillä tuloilla. Thomas koki, että jalkapallon pelaaminen Suomessa on kallista ja sitä ei tueta juuri lainkaan. Tämä on esteenä maahanmuuttajien pelaamiselle. Hänen mukaansa kaupungit saattavat enemmänkin estää nuoria pelaamasta kuin kannustaa siihen. Thomas koki, että Suomessa lapsen on tultava rikkaasta perheestä, jotta lapsella olisi mahdollisuus mennä pitkälle urheilussa.

Thomas kertoi, kuinka hän itse joutui lopettamaan jalkapallon pelaamisen joukkueessa, koska hänellä ei ollut varaa siihen. Hän kertoi, että jalkapallon pelaamisen jatkaminen olisi varmasti auttanut häntä sopeutumaan paremmin Suomeen. Hän olisi voinut jalkapallon avulla olla enemmän tekemisissä suomalaisten kanssa ja tutustua suomalaisiin enemmän, ja tätä kautta hän olisi voinut sopeutua paremmin. Maahanmuuttajia voitaisiinkin haastateltavan mielestä auttaa rahallisesti, jotta he pystyisivät harrastamaan urheilua. Tämä etenkin silloin, jos perheellä on pienet tulot.

Kun heidän lapsi menee johonkin joukkueeseen, jos maksetaan vaikka kuukausittain 80–100 euroa eli se on vaikea tilanne. (Thomas)

8.3 Maahanmuuttajat osaksi suomalaisia joukkueita

Alpha oli vahvasti sitä miltä, että maahanmuuttajat tulisi saada mukaan suomalaisiin joukkueisiin.

Jos meillä on niinku Helsingissä Rastilassa näin pois päin on tiettyjä alueita, jossa asuu vain somaleja sanotaan sitä kutsutaan Mogadishu avenueksi tai Tukholman

*ringedissä asuu vain ulkomaalaisia, jos ne niinku keskittyy tiettyy alueeseen ja ne on vain keskenään ja näin pois päin ne syrjäytyy se ei toimi. Sellainen mä olen sitä mieltä, että sitä vois hyödyntää sillä tavalla että näitä nuoria pitää kannustaa ha-
keutumaan suomalaisiin joukkueisiin. Niitä ei saa olla liikaa samassa joukkueessa,
niin että ne niin ku keskenään niin ku puhuu omaa kieltään ja et ne oppis väkisin si-
tä kautta. (Alpha)*

Thomasilla oli erilainen näkökulma asiaan. Hän kertoi, kuinka paljon helpompaa maahanmuuttajien on mennä sellaiseen joukkueeseen, jossa on jo valmiiksi toisia maahanmuuttajia. Haastateltavan mukaan suomalaisissa joukkueissa voi olla vaikea tutustua ihmisiin, aiemmin mainittujen ”ujouden” ja ”kylmyyden” takia. Sellaisissa joukkueissa, joissa on paljon maahanmuuttajataustaisia pelaajia, uusien pelaajien on helpompaa tutustua ihmisiin. Tämä johtuu haastateltavan mukaan siitä, että maahanmuuttajat ovat avoimempia ja näin ollen tällaisissa joukkueissa myös tutustuu helpommin uusiin ihmisiin.

Tuntuu, että täällä (Suomessa) ulkomaalaiset helposti tutustuvat toisiansa keskenään. Jos vaikka on yksi kurdilainen, yksi afrikkalainen tai yksi etelä-amerikkalaiset helposti ne tutustuvat toiseen mutta suomalais kanssa ehkä vähän vaikeempi tutustua....musta tuntuu näin, että jokainen tullut eri maasta ja ne kaipaavat ystäviä ne kaipaavat ihmisiä ja heti kun, toinenkin on samalla tilanteessa se on yhdistää että ne tutustuvat. (Thomas)

Hassan koki pelaamisen suomalaisten kanssa vaikeammaksi kuin toisten maahanmuuttajien. Hän ei ollut tottunut niin organisoituun pelitapaan kuin suomalaiset, jossa jokaisella pelaajalla on selkeä oma pelipaikka kentällä.

Joskus, jos mä pelaa jonkun ulkomaalaisen kanssa, se ymmärtää mitä mä halun, mihin mä voi päästä että se voi antaa mulle pallo. Mutta joskus suomalaisten kanssa se on vaikea, koska sanotaan jokaisella on omalla paikalla ja kaikki pysyy siinä omalla paikalla, ei ketään voi liikkua ihan vahinko hyökkääjän paikalla. (Hassan)

Hassan myös kertoi, kuinka suomalaisten vaikeat nimet ”sellaset Karhunen” vaikeuttivat hänen pelaamistaan alussa suomalaisten kanssa. Hän ei pystynyt kutsumaan joukkuekavereitaan nimillä, mikä vaikeutti hänen pelaamistaan.

Thomas kertoi, että pääasiassa suomalaisista koostuva joukkue voisi helpottaa maahanmuuttajan olemista joukkueessa jo pelkästään siten, että maahanmuuttajaa ei kutsuttaisi ”ulkomaalaiseksi”. Haastateltavan mukaan kutsuttaessa ”ulkomaalaiseksi” maahanmuuttaja kokee itsensä erilaiseksi ja se erottaa hänet helposti muista joukkuelaisista.

8.4 Pelaamisen avulla ajatukset muualla

Alpha kertoi, kuinka hän sai jalkapallon pelaamisesta sisältöä elämäänsä tullessaan Suomeen. Hän aloitti jalkapallon pelaamisen vasta Suomessa ja hän ei omien sanojensa mukaan koskaan ollut mikään hyvä jalkapalloilija. Hän oli myöhemmin keskustellut vanhojen valmentajiensa kanssa ja he olivat sanoneet hänen olleen hyvä ja aktiivinen harjoittelija. Jalkapallo oli tuonut hänelle tekemistä ja uutta sisältöä elämään. Suomessa hänellä ei alussa ollut kavereita, joten jalkapallosta löytyi hänelle mieluisa ajanviete.

Haastatteluissa nousi vahvasti esille, kuinka vaikeaa oli muuttaa Suomeen. Haastateltavien täytyi jättää oma kotimaa taakse ja aloittaa täysin uusi elämä Suomessa. Kun Thomas tuli Suomeen, täällä oli kevät ja hänelle oli uutta, että myös illalla on valoisaa. Tämän takia hän ei saanut nukkua ja hänestä tuntui, että hänen on lähdettävä pois Suomesta. Hän sai kuitenkin siirrettyä ajatukset muualle, mentyään potkimaan jalkapalloa iltaisin yhdessä veljensä kanssa. Tämä auttoi häntä osaltaan jaksamaan vaikean ajan ylitse. Myös Hassan kertoi, kuinka jalkapallon pelaaminen auttaa häntä saamaan ajatuksia muualle vaikeista asioista. Ajatusten saaminen pois mieltä painavista asioista on ollut yksi tärkeimmistä asioista, jota jalkapallo on antanut hänelle.

Joskus mä otan mun jalkapallon sit mä meen kentälle ja ei ketään siellä mä vaan pelaan yksin ja unohdan kaikki. (Hassan)

9 VUOROVAIKUTUS SUOMALAISTEN KANSSA

9.1 Ystävät

Haastateltavista jokaisella oli positiivisia kokemuksia ystävien saamisesta jalkapallon avulla. Kaikki haastateltavat menivät puolen vuoden sisällä Suomeen tulostaan pelaamaan suomalaisiin joukkueisiin ja siellä he saivat ensimmäisiä kontakteja suomalaisiin. Haastatelluissa nousi esille, että jalkapallo on monelle maahanmuuttajalle ensimmäinen kosketus suomalaiseen yhteiskuntaan ja suomalaisiin ihmisiin. Se on hyvä paikka luoda kontakteja ja saada kosketusta suomalaisiin. Tärkeäksi asiaksi nostettiin se, millä tavalla jalkapallon avulla yritetään saada maahanmuuttajia ja suomalaisia kohtaamaan toisiaan.

Alpha saapui Suomeen keväällä ja meni heti kesällä pelaamaan joukkueeseen. Hän tutustui siellä joukkuekavereihin ja syksyllä kouluun mentäessä hän tunsikin jo valmiiksi useita koulun oppilaita. Haastateltavalle joukkuekavereista muodostui aluksi hänen ystäväpiirinsä, joiden kanssa hän teki asioita. Jokainen haastatelluista sai vähintäänkin yhden kaverin joukkueesta, jonka kanssa oli tekemisissä myös vapaa-ajalla. Näiden suomalaisten kavereiden kanssa he tekivät normaaleja asioita, kuten kävivät toistensa luona kylässä, lenkillä, kahvilla tai viettivät aikaa kaupungilla yms. Thomas kertoi saaneensa apua myös suomen kielen läksyihin suomalaiselta kaveriltaan.

Tärkeäksi sosiaalistavaksi asiaksi Alpha nosti pelimatkat. Hänelle on jäänyt hyvät muistot ”hikisistä pelireissuista”, kun linja-autossa pelien jälkeen pelataan korttia ja jutellaan. Näillä pelireissuilla hän oli saanut paljon uusia kontakteja ja uusia ystäviä. Jalkapallo koettiin hyväksi mahdollisuudeksi tutustua uusiin ihmisiin ja solmia uusia ystävyys-suhteita. Haastatellut maahanmuuttajat kokivat ihmisiin tutustumisen ja ystävien saamisen tärkeimmäksi asiaksi, joka auttaa maahanmuuttajaa kotoutumisessa.

9.2 Kielen oppiminen

Kaikki haastateltavat kertoivat jalkapallon pelaamisella olleen positiivisia vaikutuksia suomen kielen oppimiseen. Alpha kertoi, kuinka jalkapallo pakotti hänet opettelemaan suomen kieltä. Hän kertoi ymmärtäneensä, että hänen on sopeuduttava enemmistöön ja kielen oppiminen on tässä sopeutumisessa tärkeässä asemassa. Hän halusi opetella suomea, jotta hän ymmärtäisi mitä harjoituksissa keskustellaan. Hän ei halunnut, että valmentajan piti selittää asiat hänelle englanniksi ja hän halusi ymmärtää myös, mitä joukkuekaverit puhuivat hänelle. Hän hankki sanakirjan ja alkoi opiskella isoveljen avustuksella suomea, joka oli asunut jo pidempään Suomessa. Hän kertoi oppineensa kirosanat ensimmäisenä, mutta niiden tarkoitusta hän ei vielä ymmärtänyt. Huvittuneena hän kertoi, kuinka hän luuli erään kirosanan tarkoittavan ohi tai yli, sillä laukaisuharjoituksissa pallon mennessä ohi tai yli pelaajat aina huusivat sitä. Myöhemmin hänelle selvisi, että se ei tarkoita ”ohi” eikä ”yli”.

Hassan kertoi, kuinka suomalaiset kaverit jalkapallon parista auttoivat häntä oppimaan suomea.

Mulla oli suomalaiset kaverit, ne puhu ihan kokoajan suomenkieltä. Paitsi silloin mä en ymmärtänyt mitään, mutta kyllä joskus mä ymmärrän 2-3 sanaa ja se auttoi mua niin paljon. (Hassan)

Thomas kertoi, kuinka paljon joukkueessa pelaaminen oli tukenut hänen kielen opiskeluaan. Ensimmäisenä vuonna Suomessa asuessaan hän oli mennyt kielikurssille ja ”siellä vain tutustuin suomen kieli”. Thomas kertoi oppineensa siellä sanoja ja kaikki oli periaatteessa tuttua, mutta hän ei osannut käyttää oppimaansa käytännössä. Joukkueessa pelaaminen oli hyvä tuki tälle kurssille, sillä harjoituksissa hän oli suomalaisten joukkuekavereiden kanssa tekemisissä. Hän pystyi oppimaan lisää kieltä ja laittaa jo oppimaansa käytäntöön. Hänen mukaansa jalkapallojoukkueessa mukana oleminen oli hänelle kuin toinen kielikurssi. Hän piti tärkeänä, että menee heti Suomeen tullessa pelaamaan joukkueeseen, sillä se auttaa kielen oppimisessa.

Haastatteluista nousi myös esille, että jalkapallo on kansainvälinen kieli. Kaikkialla maailmassa pelataan jalkapalloa ja sen säännöt ovat samanlaiset ympäri maailmaa. Jalkapallon yhtenä hyvänä puolena esille nousi, että sitä voidaan pelata vaikka ei olisi yhteistä puhuttavaa kieltä.

Ainoa yhteinen kieli ja kommunikointitapa oli jalkapallo. Jalkapallo on kansainvälinen kieli ja sillä puhuttiin. (Alpha)

Jos ymmärtää sanotaan juokse tai varo kyllä hyvin onnistuu. (Thomas)

Thomas kertoi nauraen tapauksesta, joka sattui joukkueen harjoituksissa. Hän oli vasta hiljattain tullut Suomeen ja hänen kielitaitonsa oli vasta kehittymässä. Hän kertoi joukkuekaverilleen harjoituksissa, kuinka hän oli käynyt lenkillä kaverinsa kanssa. Tämä hänen kaverinsa oli miespuoleinen henkilö, joten hän käytti sanaa ”poikakaveri”. Joukkuekaverit olivat nauraneet ja selittäneet, miten sana ”poikakaveri” ymmärretään suomen kielessä.

9.3 Suomalaisiin tutustuminen

Haastatteluissa nousi vahvasti esille maahanmuuttajien kokemukset siitä, että suomalaisiin on varsin vaikea tutustua. Thomas kertoi, kuinka vaikea hänelle oli ensimmäinen vuosi Suomessa, vaikka hänellä oli joitakin sukulaisia jo entuudestaan Suomessa. Hän koki, että hänellä ei ollut lainkaan kavereita. Hän kertoi ymmärtäneensä jossain vaiheessa, että suomalaiset ovat vain ”ujoja” eikä sen takia tule helposti juttelemaan. Hänen mielestään myös maahanmuuttajilla on vastuu siinä, että yrittää ystävystyä suomalaisten kanssa.

Jos mä tiedän että, sä oot ujo eli mulla on mun vuoro on yrittää juttelee sun kanssa ja saada kaveri. (Thomas)

Thomas kertoi myös, että suomalaisten ujous vaikeuttaa maahanmuuttajien menemistä suomalaisiin joukkueisiin.

Ulkomaalaiset pelaa helposti toistensa kanssa tai samassa joukkueessa mitä enemmän on ulkomaalaisia. Jos on yks ulkomaalainen menee suomalaiseen joukkueeseen, siellä on kaikki suomalaiset kaikki jonkin verran ujoja ehkä ulkomaalaista vastaan ne ei oo vaikee kuitenkin jutella ulkomaalaisten kanssa heti. Ulkomaalaisetkin kattoo, että täällä kaikki suomalaisin ei kukaan juttele hänen kanssaan.
(Thomas)

Kuten jo aiemmin tuli ilmi, maahanmuuttajat saattavat mieluummin mennä sellaisiin joukkueisiin missä on jo valmiiksi toisia maahanmuuttajia. Tämä johtuu Thomasin mukaan hyvin paljon juuri siitä, että maahanmuuttajat ovat avoimempia ja he tulevat helpommin juttelemaan ja tutustumaan uuteen pelaajaan. Myös Hassan kertoi suomalaisten varautuneisuudesta ja vaikeudesta tutustua suomalaisiin.

Mä tiedän, että suomalaiset ei niin ku ne aina pelkää ja jännittää ne ei pysty tulla heti puhumaan joku joka ei tunne. Mutta aina mä meen niiden suoraan mä puhun niiden kanssa. (Hassan)

Kaikki haastateltavat näkivät jalkapallon pelaamisen hyvänä asiana suomalaisten ja maahanmuuttajien kohtaamiselle. Alphan mukaan molempien osapuolien, niin suomalaisten kuin myös maahanmuuttajien, pitäisi kohdata toisiaan ennakkoluulottomasti. Etenkin junioritasolla hänen mielestään pitäisi kaikki pelaajat ottaa mukaan joukkueisiin.

Sitten vasta myöhemmällä ikää kyllä ne jyvät akanoista erottuu ja lähtee tota selviämään. (Alpha)

Haastatteluissa nousi esille myös se, että maahanmuuttajien kanssa pelaaminen ja toimiminen antaa suomalaisille mahdollisuuden oppia uutta toisista kulttuureista. Pelaaminen samassa joukkueessa jotain toista kulttuuria edustavan kanssa tuo kansainvälisyyttä joukkueen toimintaan. Se auttaa maahanmuuttajaa kotoutumaan, mutta samalla se antaa mahdollisuuden suomalaisille kohdata toisia kulttuureja. Alpha muistutti, että ”kaikilla on aina jo-

tain annettavaa”. Maahanmuuttajan ja suomalaisen kohdatessa molemmat osapuolet voivat oppia toisiltaan.

10 RASISMI JA SYRJINTÄ

10.1 Harjoituksissa

Kaikki haastateltavat olivat kokeneet rasismia ja syrjintää varsin paljon pelatessaan jalkapalloa. Alpha kertoi törmänneensä syrjintään ja rasismiin jalkapallossa erittäin paljon. Hän kertoi syyksi sen, että osa joukkueesta ei hyväksynyt sitä, että heidän joukkueessaan pelaa ulkomaalaistaustainen pelaaja. Se ilmaistiin mm. ”kettuiluna”, ”ei kannustamisena” ja se oli ” kaikkee tällaista sellaista piilorasismia”. Havaittavissa oli myös rasistisia eleitä ja jos-sain vaiheessa oli jopa uhkailua. Jotkut pelaajista antoivat ymmärtää käytöksellään, että haastateltava ei kuulu porukkaan. Joukkueessa oli muutamia pelaajia, jotka ” kantoi sellain ihan selkeetä skinhead aatteita”. Alpha kertoi tämän kohtelun olleen esteenä hänen kehitykselleen jalkapalloilijana.

Sulla on niin kuin jatkuvasti paha mieli ei tee tiiätsä lähteä treenaamaan ja tyylii itku kurkussa nii et sä pysty keskittymään ja antamaan ittes siellä kentällä kaikkee.
(Alpha)

Joukkueen valmentaja oli huomannut syrjimisestä ja ottanut puhutteluun näin toimineet pelaajat. Haastatteluissa nousi myös esille kokemus siitä, että maahanmuuttajat eivät saa peliaikaa yhtä paljon kuin suomalaiset pelaajat, vaikka olisivatkin pelanneet hyvin.

Thomas muistutti, että kaikki maahanmuuttajia kohtaan tapahtuva negatiivinen suhtautuminen ei välttämättä ole syrjintää tai rasismia. Hän kertoi sen olevan täysin normaalia, jos joukkueessa on 20 henkilöä, että muutama henkilö ei tule jonkun toisen kanssa niin hyvin toimeen. Thomasin mukaan maahanmuuttaja saattaa kokea myös syrjintää joukkueen taholta, vaikka joukkue ei tarkoituksellisesti sitä tekisikään. Valmentajille ja pelaajilla saattaa olla sellaisia toimintatapoja ja malleja, jotka maahanmuuttaja saattaa tulkita syrjinnäksi.

Jos on yks ulkomaalainen menee suomalaiseen joukkueeseen. Siellä on kaikki suomalaiset kaikki jonkin verran ujoja, ehkä ulkomaalaista vastaan ne ei oo, vaikee kuitenkin jutella ulkomaalaisten kanssa. Heti ulkomaalaisetkin kattoo, että täällä kaikki suomalaisin ei kukaan juttele hänen kanssaan, ehkä sit heti ajatellaan kuitenkin jotain rasistinen tai mutta ei välttämättä sitä ole rasistinen, se on vain ujo. (Thomas)

10.2 Turnauksissa ja peleissä

Hassan kertoi Joensuussa pelatusta turnauksesta. He osallistuivat turnaukseen joukkueella, jossa suurin osa pelaajista oli maahanmuuttajia. Hassan koki, että yhdessä suomalaisista pelaajista koottua joukkuetta vastaan vastustaja halusi vain tapella heidän kanssaan. Viisi minuuttia ennen pelin loppua, peli keskeytettiin tappelun takia, eikä peliä ei päästy enää jatkamaan. Paikalle hälytettiin poliisi ja ambulanssit.

Me ei pelattu koko turnaus. Me lähdettiin pois sieltä, koska poliisit tuli sinne ambulanssit ja kaikki jutut oli vähän veressä siellä. Sen takia meidän valmentaja sanoi, että lähdetään. (Hassan)

Thomas kertoi kohdanneensa rasismia varsin paljon ensimmäisinä vuosinaan Suomessa, niin jalkapallossa kuin myös muualla. Hän kertoi myös joukkueensa kohdalle sattuneista rasistisista tapauksista. Tämä joukkue, missä hän oli pelannut, oli koostunut pääasiassa maahanmuuttajista. Joukkue oli ollut pelaamassa vieraspeliään, kun yleisö oli huomannut joukkueen koostuneen suurimmaksi osaksi maahanmuuttajataustaisista pelaajista. Yleisö oli alkanut huutelemaan rasistisia kommentteja joukkueen pelaajille.

Yleisö oli kännissä, ne joi alkoholia ja ne huusivat ihan mitä tuli kieleen. (Thomas)

Pelaajat pyysivät erotuomaria puuttumaan tilanteeseen, muuten joukkue ei pelaisi peliä loppuun. Tuomari yritti rauhoittaa tilannetta, jotta peli päästäisiin pelaamaan rauhassa loppuun.

10.3 Stereotypiat

Thomasin joukkueella, jos oli pelannut useita maahanmuuttajia, oli ollut peli ja tunteet olivat kuumenneet niin, että molempien joukkueiden pelaajat olivat saaneet keltaisen kortin tekemisistään. Tilanteen seurauksena pelissä katsojana ollut maahanmuuttaja, jolla ei ollut tekemistä haastateltavan joukkueen kanssa, oli näyttänyt käsimerkin, joka voidaan tulkita uhkaukseksi. Tämä katsojana ollut maahanmuuttaja oli yhdistetty maahanmuuttajista koostuneeseen joukkueeseen ja internetissä oli ruvettu kirjoittamaan arvostelevaan sävyyn joukkueesta. Myös Hassanilla oli vastaavanlaisia kokemuksia.

Mä toivon, että suomalaiset niinku ne voisi joskus ymmärtää niinku ulkomaalasiaki, että koska ei kaikki ulkomaalaiset niinku, jos joskus yks ulkomaalainen teki virheen niin ne luulee, että joo kaikki ihan samanlaisia. (Hassan)

Thomasin mukaan kaikkia maahanmuuttajia ei tule laittaa samaan nippuun. Hänen mielestään se on rasistinen ajatus, että jonkun yksittäisen maahanmuuttajan tekemiset yhdistetään kaikkiin maahanmuuttajiin.

11 SUOMALAISEEN KULTTUURIIN TUTUSTUMINEN

11.1 Harjoituksissa ja peleissä

Kaikki haastateltavat olivat oppineet asioita suomalaisesta kulttuurista jalkapallon avulla. Toisista kulttuureista Suomeen tulleille maahanmuuttajille suomalaiseen kulttuuriin liittyvät tavat vaativat totuttelemista. Haastateltavat kertoivat jalkapalloharjoituksissa tapahtuneista kulttuurien välisistä eroavaisuuksista. Eräs tällainen eroavaisuus oli esimerkiksi aikakäsitys. Suomalaisessa kulttuurissa pidetään varsin tarkasti kiinni sovituista ajoista, esimerkiksi harjoitusten alkamisajasta. Tämä oli tullut uutena asiana Alphalle. Toinen asia mikä koettiin erilaisena maahanmuuttajien ja suomalaisten välillä, oli erilainen suhtautumistapa pelaamiseen. Haastatteluissa nousi esille, että maahanmuuttajat ottavat pelaamisen usein vakavammin.

Mä luulen että jonkin verran vaikuttaa kulttuuri kuitenkin erilaista. Meidän pojat (maahanmuuttajat), kun ne pelaa ne pelaa ihan tosissaan. Me joskus, jos tuomari antanut keltainen kortti ja tällaista vaikka punainen korttikin meidän pelaajalle tuomari sanonut, että pelaatte ihan viitosta miks pelaatte tuolla tavalla. Mutta pojat vastaa tää on jalkapallo ja kilpailu onko viitosta pelaat ykköstä pelaat pitäis pelata tosissaan. (Thomas)

Asia mikä nousi myös esille, oli valmentajan erilainen auktoriteettiasema. Alpha oli tottunut kovaan kuriin ja siihen, että valmentajaa ei kyseenalaisteta. Tämä oli kuitenkin ollut hyvin erilaista suomalaisissa harjoituksissa.

Persialaiseen kulttuurin kuuluu, että vanhempia kunnioitetaan, teititellään ja meillä on kuri. Valmentaja ei kyseenalaista missään millään tavalla missään lajissa opettaja valmentaja tai kuka vaan, tehään kurinalaisesti ja kyseenalaistamatta. (Alpha)

Alpha oli yllättynyt, että Suomessa pelaajat olivat kyseenalaistaneet valmentajan sanomiset sekä olivat ”poukkuroineet” harjoituksissa. Hän ei ollut myöskään tottunut ”lepsuiluun”, sillä heidän kulttuurissaan harjoituksissa oli tehty kaikkia asiat aina tosissaan.

Tärkeäksi asiaksi nostettiin myös, että ylipäätään voi pelata suomalaisessa joukkueessa ja on suomalaisten kanssa tekemisissä. Tätä kautta oppii väkisinkin suomalaista kulttuuria.

Se, että oot kanssakäymisissä väkisinkin suomalaisten pelaajien kanssa valmentajien kanssa. Se, että sä joudut joutumalla oppimaan sitä kieltä, ja sitä kautta se kulttuuri kielen kautta se tulee kulttuuri myös tutuksi. Tapa miten valmentaja kommunikoi sun kanssa, tapa miten sun kanssa pelaajat puhuu sun kanssa ja tota öö onnistumisen kokemisen ilo ja tällaiset asiat niin ku suomalaisten kanssa niin se auttaa maahanmuuttaja lapsia ottamaan askeleita kohti suomalaisuutta ja suomalaista yhteiskuntaa. (Alpha)

11.2 Kentän ulkopuolella

Pelimatkat olivat auttaneet Alphaa kasvattamaan tietämystä Suomesta ja samalla luomaan uusia kontakteja.

Aika paljon alussa se auttoi mua näkemään Suomea ennen kaikkea sillä tavalla, kun sulla on vierasottelu ja vieraspelejä sä istut niissä busseissa. Käyt eri kaupungeissa, mä muistan lapsena helsinki cup, kokkala cup sit jossain Loviisassa pelaamassa kaikkea tämmöistä. Mä oon käynyt futiksen takia sellasissa kylissä ja mestoissa ja Kokemäellä kaikkee tollasissa paikoissa missä mulla ei mitään asiaa muuten olis ollut. Se on auttanut mua näkemään ja tottakai niissä reissuissa ja pelireissuissa niinku huomaa uusia kontakteja saamaan uusia ystäviä ja tota niistä on hyvät muistot kun tota ne hikiset pelireissut niiden jälkeen jätkien kanssa istuttu pelimatkabussissa pelattu korttia ja juteltu ja sosiaalisoitua ja tota auttamaan näkemään ja siis tota auttanut näkemään ja laajentamaan ihan suomi tietämystä. (Alpha)

Kulttuurien erilaisuus näkyi myös Hassanin mennessä tapaamaan joukkuekaveria hänen kotiinsa. Haastattelun kulttuurissa, jos vieras tulee kylään, hänelle tarjotaan aina jotakin ja jaetaan omasta vieraalle. Joukkuekaveri oli pyydellyt anteeksi, että hänellä ei ollut mitään tarjottavaa. Hänellä oli ollut kotona vain vähän jäätelöä ja siitä riittänyt vieraalle jaettavaksi. Haastateltava oli alkanut nauramaan ymmärrettyään, että nämä ovat kulttuurien välisiä eroavaisuuksia. Joukkuekaveri oli selittänyt, että Suomessa asiat menee näin.

Haastatteluissa nousi esille myös maahanmuuttajien ja suomalaisten erilainen huumorintaju. Koettiin, että toiset maahanmuuttajat ymmärtävät toistensa huumoria paremmin kuin suomalaiset. Suomalaiset ottavat Hassanin mukaan vitsit turhan tosissaan.

Jos heittää jotain vitsii voi olla, että suomalaiset ottaa ihan tosissaan sitä. (Hassan)

11.3 Kulttuurin säilyttäminen

Haastatteluissa nousi esille oma kotimaa ja sen kulttuurin ylläpitäminen. Lähtömaahan kulttuuria haluttiin pitää yllä ja vaalia. Thomas oli ollut perustamassa jalkapallojoukkuetta, jossa pelaa pääasiassa maahanmuuttajia. Hän perusti joukkueen, koska halusi maahanmuuttajien tulevan esille. Toisena syynä hän mainitsi, että ihmiset huomaisivat heidät. Hänestä myös tuntui, että joukkueessa pelaavat maahanmuuttajat haluavat näyttää suomalaisille asuvansa täällä ja tutustuttaa suomalaiset omaan kulttuuriinsa.

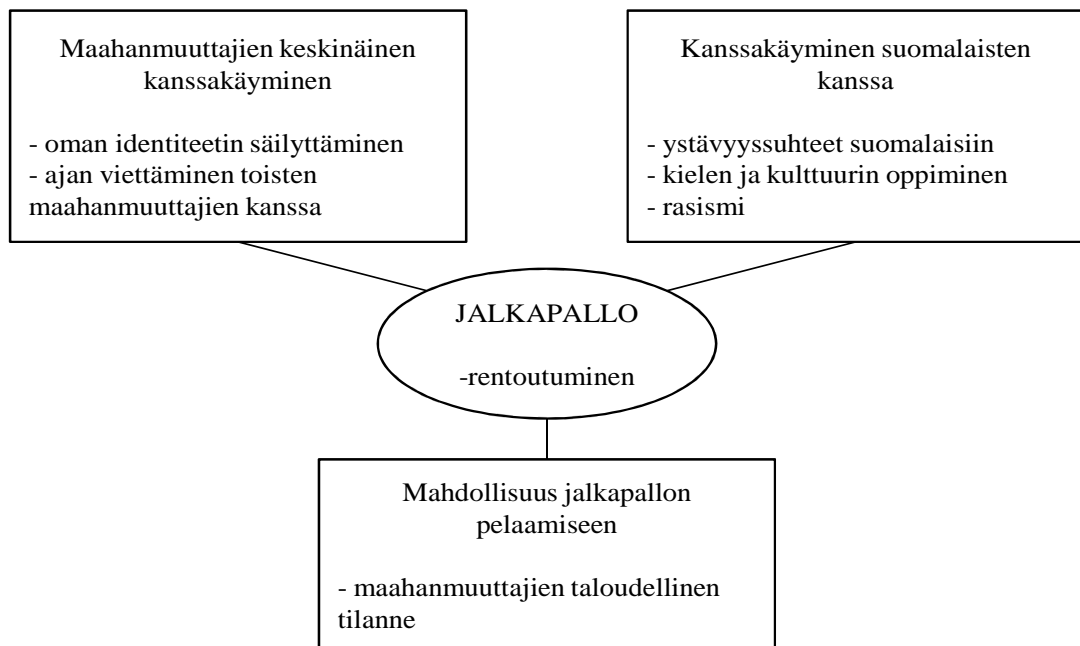
Myös Alpha korosti, että hän arvostaa omaa kotimaataan. Hänen mukaansa on tärkeää pitää yllä omaa kulttuuria samalla, kun opitaan uuden maan tapoja.

Me (maahanmuuttajat) asutaan Suomessa, meidän pitäis elää maassa maan tavalla ja olla osa sitä isoa yhteistä kuvaa. Sun pitäis päästä uimaan ja päästä niinku tunkeutumaan siihen suomalaisuuteen. (Alpha)

Haastateltavat kertoivat viettäneensä varsin paljon aikaa muiden joukkueessa pelanneiden maahanmuuttajien kanssa. Syyksi he kertoivat sen, että muut maahanmuuttajat ovat samantilaisessa tilanteessa ja se yhdistää heitä.

12 POHDINTA

Haastatteluista nousseet asiat voitiin jakaa kolmen suuremman teeman ympärille. Ensimmäinen teemoista käsitteli kanssakäymistä suomalaisten kanssa. Tähän teemaan kuului suomalaisiin tutustuminen, ystävyysuhteet suomalaisten kanssa, kielen ja kulttuurin oppiminen sekä rasismi. Toinen teema käsitteli maahanmuuttajien mahdollisuutta jalkapallon pelaamiseen. Tämän teeman ympärillä oli maahanmuuttajien taloudellinen tilanne. Kolmantena teemana oli maahanmuuttajien keskinäinen kanssakäyminen. Tämän teeman sisällä oli oman identiteetin säilyttäminen sekä ajanviettäminen yhdessä muiden maahanmuuttajien kanssa. Näiden teemojen lisäksi jalkapallo auttoi maahanmuuttajia rentoutumaan. Kaikki nämä teemat ovat koottuna alla olevassa kuviossa.

KUVIO 1 Haastatteluissa esille nousseet teemat

Jalkapalloa voidaan käyttää monella eri tavalla auttamaan maahanmuuttajien kotoutumista. Mielestäni tärkein jalkapallon avulla saavutettava asia on ihmisten välinen kanssakäyminen.

Jotta kanssakäyminen olisi mahdollista, on ensimmäinen askel joukkueeseen liittyminen. Haastateltavat kokivat joukkueeseen liittymisen kaksijakoisesti. Heillä oli myönteisiä kokemuksia siitä, että joukkuekaverit ottivat hyvin vastaan ja heti ensimmäisistä harjoituksista jäi hyvä mieli. Toisaalta heillä oli myös kokemuksia siitä, että vastaanottaminen oli negatiivinen eikä uudelle tulijalle lainkaan juteltu eikä hän kokenut itseään tervetulleeksi. Eräs haastateltava totesi, että joukkueeseen sisään pääsemisen vaikeus johtui osittain myös hänestä itsestään, koska siihen aikaan hän ei vielä puhunut suomea.

Walseth (2006) tutki Norjassa, miten urheilu auttaa maahanmuuttajataustaisia tyttöjä sopeutumaan. Hän nostaa tutkimuksessaan nostaa esille, kuinka vaikeaa voi maahanmuuttajalle liittyminen uuteen joukkueeseen. Usein vaikeaksi siitä tekee sen, että on ainut ”erilainen” joukkueessa. Tutkimuksessa joukkueeseen liittymisen vaikeus tuli ilmi, kun maahanmuuttaja meni joukkueeseen, jossa muut joukkueenjäsenet olivat tunteneet toisensa jo vuosia ja he kävivät myös samaa koulua. Näistä syistä johtuen maahanmuuttaja koki itsensä ulkopuoliseksi, eikä hän saanut joukkueesta ystäviä. Samanlaisia tuloksia nousi esiin myös tekemissäni haastatteluissa. ”Ulkomaalaiseksi kutsuminen” tuottaa helposti maahanmuuttajalle tunteen, että olen erilainen kuin muut ja se erottaa hänet muista ryhmän jäsenistä. Walseth (2006) selittää ystäväystymisen vaikeutta kulttuurillisilla eroilla. Myös haastattelemani maahanmuuttajat nostivat suurimmiksi haasteiksi kulttuurilliset eroavaisuudet, jotka vallitsevat suomalaisten ja maahanmuuttajien välillä. Nämä kulttuurilliset erot näkyvät muun muassa aikakäsityksessä, valmentajan erilaisessa auktoriteettiasemassa sekä avoimuudessa muita ihmisiä kohtaan.

Kaikki haastattelemani maahanmuuttajat olivat kuitenkin sitä mieltä, että jalkapallon pelaaminen on hyvä mahdollisuus tutustua suomalaisiin. Haastateltavat olivat saaneet ystäviä joukkueista, joissa he olivat pelanneet. Vaikka jalkapallon pelaaminen on hyvä mahdollisuus tutustumiseen, tästä huolimatta haastateltavat kokivat, että suomalaisiin on vaikea tutustua. Myren (1999, 90) sai samanlaisia tuloksia tutkiessaan Suomessa asuvia maahanmuuttajia. Myrenin haastattelemien mukaan vaikeus johtui kommunikaatiovaikeuksista ja kulttuurillisista eroista. Maahanmuuttajat näkivät, että liikunta voisi olla hyvä tapa tutustua, jos suomalaisilla ja maahanmuuttajilla olisi yhteisiä liikuntaryhmiä. Osa oli sitä mieltä, että

tutustuminen olisi vasta sitten mahdollista, kun ennakkoluulot ihmisten väliltä olisi poistettu.

Doherty & Taylor (2007) saivat samanlaisia tuloksia tutkiessaan maahanmuuttajaoppilaita Kanadassa. Heidän tutkimuksessaan maahanmuuttajat kertoivat ulkopuolisuuden tunteesta urheiltaessa valtaväestön kanssa. Heidän tutkimuksessaan maahanmuuttajat kokivat, että kielitaidon puute, muiden ryhmäläisten ennakkoluulot ja syrjintä olivat esteenä ryhmään sisään pääsemiseksi. Esille nousi myös se, että maahanmuuttaja ei halua erottautua muista ryhmän jäsenistä. Esimerkiksi eräs maahanmuuttajaoppilas oli lopettanut ryhmässä käymisen, koska hänellä ei ollut ”oikeanlaisia” vaatteita. Ulkopuolisuuden tunteen maahanmuuttajat kertoivat johtuvan rajallisesta kielitaidosta, muiden ryhmäläisten ennakkoluuloista ja syrjinnästä. Tutkimuksesta nousi esille se, että pojat saattaisivat kestää tyttöjä paremmin tunnetta siitä, että ei kuulu ryhmään. Tämän tutkimuksen mukaan pojat eivät lopettaisi liikuntaharrastustaan niin helposti ja sitä kautta kotoutuminen voi edistyä. (Doherty & Taylor 2007.) Tämä tutkimustulos voisi johtua siitä, että pojat keskittyvät enemmän itse urheiluun kuin sosiaaliseen toimintaan urheilun ympärillä. Tämä voisi olla eduksi ajateltaessa nuoria maahanmuuttajamiehiä Suomessa. Maahanmuuttajamiehet mahdollisesti haluaisivat olla mukana liikuntaryhmässä itse urheilun takia. Pitkään liikuntaryhmään osallistuminen mahdollistaisi sen, että hiljalleen maahanmuuttajalle alkaisi syntyä sosiaalisia kontakteja ryhmän muihin jäseniin.

Uskon, että aineistostani esille nousseet termit ”ujous” ja ”kylmyys” ovat suuressa roolissa, kun maahanmuuttaja menee pelaamaan uuteen joukkueeseen, jossa valtaosa on suomalaisia. Suomalaiset ihmiset eivät perinteisesti ole niin avoimia, että he menisivät luontaisesti tekemään tuttavuutta heille tuntemattomien ihmisten kanssa. Uskon, että kontaktin saaminen suomalaisin voi olla maahanmuuttajille vaikeaa. Mielestäni joukkueen valmentajalla on tässä asiassa suuri rooli. Mitä nuoremmista pelaajista on kysymys, sitä suurempi on valmentajan rooli. Hän voi vaikuttaa pelaajien käytökseen ja siihen, millä tavalla joukkue ottaa uuden pelaajan vastaan.

Thomas kertoi, kuinka heidän pääasiassa maahanmuuttajista koostuva joukkue ottaa vastaan uuden pelaajan. Valmentaja kertoo joukkueelle etukäteen, että joukkueen harjoituksiin on tulossa uusi pelaaja. Pelaajan tullessa ensimmäisiin harjoituksiin, kaikki pelaajat ovat valmiina vastaanottamaan uuden pelaajan mukaan toimintaan. Pelaajat menevät kättelemään ja toivottamaan pelaajan tervetulleeksi. Myös Walsethin (2006) tutkimuksessa eräs haastateltavista nostaa valmentajan todella tärkeäksi tekijäksi joukkueen yhtenäisyyden kannalta. Tässäkin tutkimuksessa joukkuelaiset kokivat valmentajan tärkeäksi, ja he pystyivät puhumaan hänen kanssaan kaikista asioista. Valmentajan lopettaessa joukkueen valmentamisen, pelaajat menivät toisiin joukkueisiin. Valmentaja on tärkeässä roolissa, jotta maahanmuuttaja voisi saada hyvän vastaanoton joukkueeseen.

Rosenberg, Fejgin & Talmor (2003) tutkivat maahanmuuttajaopiskelijoita Israelissa. He nostavat esille, että maahanmuuttaja voi saada paremmin kontaktia valtaväestön kanssa olemalla hyvä omassa liikuntalajissa. Tutkimuksessa maahanmuuttaja koki muiden ryhmäläisten havainneen hänen olevan urheiltaessa muita ryhmäläisiä parempi. Hän koki saaneensa tätä kautta arvostusta ryhmän muilta jäseniltä ja he halusivat tämän jälkeen tutustua häneen enemmän. Myren (1999, 88) nosti samansuuntaisia asioita esiin myös tutkimuksessaan. Tutkimuksessa maahanmuuttajamiehet eivät löytäneet sopivaa salibandyjoukkuetta, jossa pelata. He kokivat, että suomalaiset eivät halunneet ottaa tuntemattomia ulkomaalaisia mukaan toimintaansa ja suomalaisilla oli myös vaikea uskoa, että ulkomaalaiset osaisivat pelata salibandya.

Samanlaista suhtautumista on havaittavissa myös Alphan kertomuksessa. Hänet otettiin joukkueeseen hyvin vastaan, koska hänen isoveljensä pelasi seuran edustusjoukkueessa ja ennakkokäsityksenä oli, että hänkin olisi hyvä jalkapalloilija. Tämä näkemys tukee hyvin aiemmissa tutkimuksissa esille nousseita löydöksiä, jonka mukaan nuorilla liikunnallinen taitavuus on yhteydessä sosiaaliseen suosioon. Tämän yhteyden on havaittu olevan vahvempi pojilla kuin tytöillä. (Telama 2000, 65.) Tämä voitaisiin tulkita niin, että myös maahanmuuttaja joka on hyvä jalkapallossa, saa helpommin joukkuekavereiden hyväksynnän ja tätä kautta myös pääsee paremmin sisälle joukkueeseen. Myös Rosenbergin ym. (2003) tulokset vahvistaisivat tämän tulkinnan. Edellä mainituista asioista voitaisiin päätellä, että

jalkapallossa hyvä maahanmuuttaja saa helpommin muiden joukkuelaisten arvostuksen ja tätä kautta hän myös voisi saada helpommin ystäviä joukkueen sisältä. Ystävien saaminen puolestaan auttaisi maahanmuuttajan kotoutumista.

Haastatteluissa nousi esille myös pelimatkat, jotka koettiin hyväksi mahdollisuudeksi tutustua joukkuekavereihin ja poistaa ennakkoluuloja maahanmuuttajien ja valtaväestön väliltä. Pelimatkat olivat auttaneet myös kasvattamaan tietämystä Suomesta ja samalla luomaan uusia kontakteja. Walseth (2008) tutki Norjassa, millä tavalla urheilu edistää sosiaalista kanssakäymistä maahanmuuttajilla. Myös hänen tutkimuksessa pelimatkat ja harjoitusleirit nousevat esille hyvänä tapana tutustua muihin pelaajiin. Näissä tapahtumissa vietetään enemmän aikaa muiden joukkuekavereiden kanssa ja se antaa mahdollisuuden tutustua muihin paremmin.

Walsethin (2006) tutkimuksessa urheiluhalli koettiin myös paikaksi, jossa oli mahdollista tutustua uusiin ihmisiin. Pelaajat tulivat usein reilusti ennen harjoituksien alkua paikalle ja harjoituksien jälkeenkin he usein jäivät hallille katsomaan muiden joukkueiden harjoituksia. Esille nousseet ”epäviralliset” sosiaaliset tapahtumat, jotka kuuluvat jalkapalloon ja yleensäkin joukkueurheiluun, ovat hyvä mahdollisuus maahanmuuttajille oppia kulttuuria ja saada uusia kontakteja. Kuten Polvi toteaa (2008), liikunta voidaan nähdä ympäristönä, joka luo sosiaalisia tilanteita. Jalkapalloa ei siis tule nähdä asiana, jolla itsessään olisi automaattisesti maahanmuuttajia kotouttavia vaikutuksia. Se luo ennen kaikkea ympäristön, jossa kotouttamista edesauttavia asioita voi tapahtua.

Jalkapallon avulla voi saada ystäviä, mutta Walseth (2008) muistuttaa, että asia ei ole niin yksioikoinen. Urheilun kautta saadut suhteet ihmisiin jäävät suurimmaksi osaksi pelkiksi tuttavuuksiksi, eikä niitä voida nimittää ystävyysuhteiksi. Vaikka urheilun kautta saadut ihmissuhteet jäävät suurimmaksi osaksi pinnallisiksi, niin Walsethin (2008) kuin myös minunkin aineistoni mukaan, se ei tee tyhjäksi joukkueurheilun tärkeyttä maahanmuuttajalle. On luonnollista, että suurin osa joukkuekavereista jää pelkiksi tuttavuuksiksi, sillä joukkueeseen kuuluu usein noin kaksikymmentä pelaajaa. Jos maahanmuuttaja saa joukkueessa pelaamisen kautta 2-3 ystävyysuhteeksi kutsuttavaa kontaktia, niin se on jo paljon ja se auttaa maahanmuuttajan kotoutumista. Harvalla suomalaisellakaan on kovin montaa ystä-

vyysuhteeksi kutsuttavaa ihmissuhdetta. Voi olla, että erilaisesta kulttuurista tulevalle ihmisellä on erilainen näkemys ihmissuhteista, mutta mielestäni jalkapallojoukkue on tehnyt paljon maahanmuuttajan kotoutumisen edistämiseksi, jos maahanmuuttaja saa joukkueesta 2-3 ystävyysuhdetta.

Walsehtin (2008) tutkimuksessaan todettiin myös, että urheiluseurat ovat hyviä paikkoja luoda sosiaalisia suhteita mutta samalla todettiin, että ne eivät kuitenkaan pystyneet lähentämään maahanmuuttajia ja valtaväestöä suhteessa toisiinsa. Samansuuntaisia tuloksia saivat myös Muller ym. (2008) tutkiessaan maahanmuuttajille suunnattua jalkapallotapahtumaa Amsterdamissa. Järjestäjien tavoite oli, että tapahtumaan tulevat katsojat eri kansallisuuksista voisivat lähentyä toisiaan sekä yhteisöllisyys voisi kasvaa. Muller ym. (2008) kuitenkin huomasivat, että tapahtumaan tulleet maahanmuuttajat viettivät aikaa lähinnä muiden samaan etniseen ryhmään kuuluvien kanssa. Osallistujille järjestäjien tavoite yhteisöllisyyden kasvamisesta tuntui epäolennaiselta. Puolestaan pelaajina tapahtumaan osallistuneille maahanmuuttajille tuntui tärkeämmältä pelien voittaminen kuin etnisten ryhmien lähentyminen. On tietenkin luonnollista, että tapahtuma olisi näyttäytynyt ulospäin yhteisöllisemmältä, jos eri kansallisuudet olisivat olleet enemmän tekemisissä toistensa kanssa. Vaikka eri kansallisuudet eivät olleetkaan tekemisissä toistensa kanssa, niin yhteinen tapahtuma voi hyvinkin kasvattaa ”me henkeä”. Tapahtumassa voi tulla yhdessä tekemisen henki ja se voi osaltaan olla auttamassa tavoitteiden saavuttamisessa.

Samansuuntaisia tuloksia nousi esiin myös tutkimukseni aineistosta. Haastattelemini maahanmuuttajien pelaamissa peleissä pääasiallinen tarkoitus ei ollut maahanmuuttajien kotoutumisen edistäminen tai etnisten ryhmien lähentyminen toisiinsa. Harvoissa jalkapallopeleissä se ko. asiat ovat päätarkoitus. Vaikka nämä asiat eivät olekaan päätarkoituksena, se ei kuitenkaan sulje pois maahanmuuttajien kotoutumista edistävien asioiden tapahtumista. Valitettavaa kuitenkin kotoutumisen kannalta on, mikä tuli esille sekä minun ja Muller ym. (2008) aineistossa, että jalkapallopeleissä kilpailun ylikorostuminen saattaa olla esteenä etnisten ryhmien lähentymiselle, yhteisöllisyyden kasvamiselle ja maahanmuuttajien kotoutumiselle.

Stodolska & Alexandris (2004) tutkivat vapaa-ajan urheilun vaikutuksia kotoutumiseen puolalaisilla ja korealaisilla maahanmuuttajilla, jotka olivat muuttaneet Yhdysvaltoihin.

Heidän tutkimuksessaan käy ilmi, että urheiluun osallistumiseen vaikuttaa maahanmuuttajan etninen tausta, sosiaalinen asema, sukupuoli sekä kuinka pitkään on oleskellut uudessa kotimaassaan. Samanlaisia tuloksia saivat myös Caperchione, Kolt & Mummery (2009), jotka tutkivat länsimaihin muuttaneita maahanmuuttajia, joiden kulttuuri- ja kielitausta on erilainen kuin länsimaissa. Huolimatta etnisestä tausta ja sosiaalisesta asemasta Stodolska & Alexandris (2004) huomasivat, että osallistuminen vapaa-ajan urheiluun on vähäistä maahanmuuttajien varhaisvaiheessa eli silloin, kun asetutaan asumaan uuteen kotimaahan. Haastattelemani maahanmuuttajat olivat siinä mielessä hyvässä asemassa, että he olivat päässeet nopeasti mukaan joukkueeseen. Esimerkiksi Thomasille joukkueessa pelaaminen oli ollut kuin toinen kielikurssi. Jalkapalloa pelatessa kielitaitoa ei tarvita niin paljoa kuin muussa elämässä, joten se voi olla hyvä tapa päästä kielen oppimisessa alkuun. Kielen oppiminen on kuitenkin yksi tärkeimmistä tekijöistä, jotta maahanmuuttajan sopeutuminen uuteen maahan voisi onnistua (Myren 1999, 88; Tirone & Pedlar 2000; Taylor 2001).

Kaikki haastattelemani maahanmuuttajat kertoivat jalkapallon pelaamisella olleen positiivisia vaikutuksia kielen oppimiseen. Samanlaisia tuloksia saivat myös Doherty & Taylor (2007) tutkiessaan urheilun merkitystä lukioikäisten maahanmuuttajien kotoutumisessa Kanadassa. Heidän tutkimuksessaan nousi esille, että jalkapalloa pelatessa on kanssakäymisessä muiden pelaajien kanssa ja sitä kautta kieli kehittyy. Kielen oppiminen urheilun avulla on erityisen merkityksellistä heidän mukaansa uusille maahanmuuttajille. Heidän tutkimuksessaan pojat nostivat urheilun avulla kielen oppimisen tärkeämmäksi asiaksi kuin tytöt.

Cortis (2009) tutki Australiassa, minkälaisia vaikutuksia vapaa-ajan liikunnalla on erilaisesta kulttuuritaustasta tulevan sopeutumiseen. Tutkimuksessa todetaan, että juuri riittämätön kielitaito on esteenä liikuntaan osallistumiselle, etenkin juuri maahan muuttaneille. He ovat usein tietämättömiä liikuntamahdollisuuksista, koska heidän kielellään ei ole informaatiota liikuntatapahtumista. Myren (1999, 88–89) havaitsi saman tiedottamisen vaikeuden maahanmuuttajille omassa tutkimuksessaan. Tutkimuksessa nousi esille, vaikka maahanmuuttajalla olisi suhteellisen hyvä kielitaito, niin siitä huolimatta he saattavat kokea suomenkielisen tekstin vaikeaksi ymmärtää ja tämän takia ilmoitukset urheilumahdollisuuksista jäävät

huomaamatta. Tähän samaan asiaan oli törmännyt myös Hassan, jonka harjoituksissa käyminen oli loppunut, koska hän ei ollut tietoinen harjoitusten ajankohdasta.

Yleisesti elää vahvana ajatus, että on tärkeää saada maahanmuuttajat tekemisiin kantaväestön kanssa, jotta heidän kotoutumisensa edistyisi. Tutkimuksessani nousikin esille, että maahanmuuttajien olisi tärkeää päästä mukaan suomalaisiin joukkueisiin, jotta se auttaisi kotoutumista. Rosenbergin ym. (2003) tutkimuksessa nousi esille, että urheilu auttaa poistamaan ennakkoluuloja sekä auttaa maahanmuuttajia tutustumaan valtaväestöön. Myrén (1999, 88; 2003, 108) sai samankaltaisia tuloksia Suomeen sijoittuvissa tutkimuksissa. Maahanmuuttajat uskoivat harrastusten vähentävän heidän ja kantaväestön välisiä ennakkoluuloja, edistävän kielen oppimista ja sosiaalisten suhteiden rakentamista. Osa oli toisaalta sitä mieltä, että erilaisiin harrastuksiin ei voinut osallistua, ennen kuin oli riittävä kielitaito. Vuorovaikutus liikunnan parissa koettiin usein helpommaksi kuin monilla muilla elämänalueilla, koska täydellistä kielitaitoa ei tarvita. Niinpä liikunnan yhteisten sääntöjen ja toiminnallisen luonteen avulla monet kielivaikeudet menettivät merkityksensä. Alpha nostikin tutkimuksessani esille, että maahanmuuttajalle on tärkeää kuulua suomalaisista koostuvaan joukkueeseen ja on suomalaisten kanssa tekemisissä. Tätä kautta oppii väkisininkin suomalaista kulttuuria.

Toisaalta haastatteluissa nousi esille, että maahanmuuttajat ovat urheiltaessa keskenään varsin paljon tekemisissä. Esille nousi, että maahanmuuttajan on helpompi mennä pelaamaan sellaiseen joukkueeseen, jossa on jo toisia maahanmuuttajia. Rosenberg ym. (2003) nostavat tutkimuksessaan esille myös, että maahanmuuttajilla on kavereina paljon toisia maahanmuuttajia. Aineistossani Thomas kertoi, että maahanmuuttajat ovat samanlaisessa tilanteessa ja se luo yhteyttä heidän välilleen ja tämän takia he myös helposti ystäväystyvät keskenään. Hän jatkoi, että maahanmuuttajat ovat myös useasti avoimempia kuin suomalaiset, joten tutustuminen on helpompaa. Maahanmuuttajien runsas keskinäinen kanssakäyminen voidaan nähdä johtuvan heidän samanlaisesta elämäntilanteesta, joka yhdistää heitä, mutta samalla se voidaan nähdä johtuvan vaikeudesta tutustua suomalaisiin. Mielestäni on luonnollista, että samankaltainen elämäntilanne tai samat kiinnostuksen kohteet auttavat ihmisiä ystäväystymään. Tämä voidaan nähdä myös yhtenä jalkapallon etuna kotoutumisessa. Kaikilla jalkapallojoukkueessa on yhteinen kiinnostuksen kohde, joka yhdistää heitä.

Walseth (2008) nostaa esille maahanmuuttajista koostuvan joukkueen rikkautena sen, että he voivat oppia paljon asioita toistensa kulttuureista. He kartuttavat tällöin sosiaalista pääoma, vaikka eivät olekaan tekemisissä kantaväestön kanssa. Stodolska & Alexandris (2004) muistuttavat, että urheileminen muiden samaan etniseen ryhmään kuuluvien kanssa auttaa myös vahvistamaan omaa etnistä identiteettiä, auttaa säilyttämään omaa kulttuuria ja vahvistamaan sidettä muihin maamiehiin. Nämä asiat nousivat vahvasti esille myös omassa tutkimuksessani. Haastateltavat halusivat pitää yllä oman kotimaan tapoja ja kulttuuria.

Lähes identtisiä tuloksia saivat myös Muller ym. (2008) tutkiessaan Amsterdamissa käydyn kansainvälisen jalkapalloturnauksen osallistujien motiiveja. Turnauksen joukkueet olivat koottu Amsterdamissa asuvista maahanmuuttajista ja joukkueiden jäsenet edustivat alkupe räisiä kotimaitaan. Kolumbian joukkueen valmentaja kertoi suurimmiksi syiksi osallistua turnaukseen sen, että hän halusi kirkastaa kolumbialaisten mainetta, joka on tahriintunut huumeasioista. Toisena motivoivana tekijänä oli saattaa yhteen kolumbialaisia. Marokkolaisien motiivit olivat myös samansuuntaisia. He halusivat osoittaa muille, että kaikki marokkolaiset eivät ole pahoja, toisin kuin mediasta saatavan kuvan perusteella voisi olettaa. Thomasilla oli samankaltaisia ajatuksia kuin Muller ym. (2008) haastattelemissa valmentajilla. Thomas perusti pääasiassa maahanmuuttajista koostuvan joukkueen, koska halusi maahanmuuttajien tulevan esille.

Maahanmuuttajien keskinäinen pelaaminen voidaankin nähdä positiivisena asiana, joka tuottaa heille iloa ja virkistystä. Haastateltavat kokivat jalkapallon pelaamisen auttaneen heitä osaltaan pääsemään tämän vaikean ajan ylitse. Jalkapallon avulla haastateltavat olivat saaneet siirrettyä mieltä painavat asiat hetkeksi syrjään. Walseth (2006) nostaa myös tutkimuksessaan esille, että urheilun avulla voi unohtaa mieltä painavat asiat. Esille nousi, että jalkapalloa pelatessa koettiin iloa ja rentoutumista. Pelaamista kuvattiin myös ”pakopaikaksi”, jossa voi päästää ulos aggressionsa ja samalla saada itsellensä lisää voimia.

Krouwelin ym. (2006) tutkivat Hollannissa liikunnan mahdollisuuksia maahanmuuttajien kotoutumiseen. Heidän mukaansa urheilu on vähemmistöille hyvä pakopaikka arjen pai-

neista, kun he yhdessä pääsevät pelaamaan. Cuadros (2011) tutki Yhdysvaltoihin latinalaisesta Amerikasta muuttaneita naisia, jotka pelaavat jalkapalloa. Tutkimuksessa pelaamista joukkueessa kuvattiin puolestaan parhaaksi mahdolliseksi tavaksi päästä eroon mieltä painavista asioista. Näiden asioiden valossa maahanmuuttajien keskinäinen pelaaminen voidaan nähdä auttavan heidän kotoutumistaan. Vaikka he eivät ole tekemisissä valtaväestön kanssa, heille pelaaminen tuottaa iloa, piristystä ja jaksamista. Voidaan nähdä, että jalkapallon tuottavat henkisesti tärkeät asiat maahanmuuttajille auttavat heitä jaksamaan arjessa ja täten edesauttaa heidän kotoutumistaan Suomeen.

Krouwel ym. (2006) havaitsivat, että harvat ihmiset ovat motivoituneita tapaamaan urheiltaessa etnisesti toisenlaisesta alkuperästä tulevia ihmisiä tai liikkumaan muuten kovin heterogeenisessä ryhmässä. He myös havaitsivat, että urheilu toimii helpommin jo olemassa olevan etnisen identiteetin vahvistajana kuin muuttaisi sitä. Krouwel ym. (2006) muistuttaa, että maahanmuuttajista koostuvia joukkueita ei pidä nähdä negatiivisena asiana, joka olisi esteenä kotoutumiselle. Pahempi asia heidän mielestään olisi, jos vähemmistöjä painostettaisiin osallistumaan urheiluun yhdessä valtaväestön kanssa.

Krouwelin yms (2006) löydökset tukevat myös minun aineistostani nousevia teemoja. Pääasiassa maahanmuuttajista koostuvat joukkueet voidaan nähdä myös olevan etnisesti varsin yhteneväisiä verrattua siihen, jos maahanmuuttaja menee suomalaisista koostuvaan joukkueeseen. Vaikka maahanmuuttajajoukkueissa saattaa olla monista eri kansoista pelaajia, heidän kulttuurinsa saattavat olla toisiaan lähempänä kuin suomalaista kulttuuria. Tätä kautta he myös tulevat helpommin toimeen keskenään. Sama asia voidaan nähdä myös pääasiassa suomalaisista koostuvissa joukkueissa. Suomalaisten on helpompi toimia yhdessä, kun kaikkien etninen ja tätä kautta myös kulttuurillinen tausta on sama. Tällainen kahtiajako voi helposti johtaa Heinosen (2003) mainitsemaan kulttuurilliseen vastakkainasetteluun, joka on otollinen paikka ”rasismille ja nurkkapatriotismille”.

Asia, mikä aineistoni mukaan tuo haastetta suomalaisten ja maahanmuuttajien keskinäiseen pelaamiseen on heidän erilainen näkemyksensä pelistä. Maahanmuuttajat kokivat pelaamisen suomalaisten kanssa vaikeammaksi kuin toisten maahanmuuttajien kanssa. Tämä johtui

pääasiassa siitä, maahanmuuttajat eivät olleet tottuneet niin organisoituun pelitapaan kuin mitä suomalaiset. Samanlaisia tuloksia saivat myös Agergaard & Sörensen (2009) tutkiesaan Tanskassa vähemmistöön kuuluvia lahjakkaita jalkapalloilijoita. He nostavat esille pelin erilaisen ymmärtämisen, joka vallitsee maahanmuuttajien ja valtaväestön välillä. Heidän mukaansa etniseen vähemmistöön kuuluvat pelaajat ovat usein nopeita, voimakkaita ja taitavia pallon käsittelyssä. Heikkoudet heillä on usein taktillisella puolella. Heidän mukaansa tämä johtuu usein siitä, että he ovat pelanneet paljon pihapelejä ja muutenkin heidän pelaamisensa ei ole ollut niin organisoitua. He tulevat usein myös myöhemmin mukaan joukkue toimintaan kuin valtaväestöön kuuluvat nuoret. Tutkijoiden mukaan tämä johtaa usein siihen, että heillä on ongelmia joukkuepelaamisessa. Tämä ilmenee muuan muassa siinä, että he eivät auta pelitilanteissa riittävästi joukkuekavereita, he pitävät itsellään liikaa palloa, heidän henkilökohtainen turhautumisensa haittaa joukkueen peliä ja heidän pitäisi taistella enemmän joukkueen puolesta.

Aineistostani nousi esille maahanmuuttajien kokemuksena, että valmentaja saattoi peluuttaa mieluummin suomalaisia kuin maahanmuuttajia, vaikka he pelasivat yhtä hyvin. Agergaardin & Sörensenin (2010) tutkimuksessa tämä asia nousee myös esille. Haastatteluissa useat valmentajat myönsivät, että he valitsevat mieluummin tanskalaisen pelaajan joukkueeseen kuin maahanmuuttajan. Tätä he perustelivat sillä, että he tietävät paremmin mitä tanskalaiselta pelaajalta voi odottaa, ”then you know what you get”. Valmentajille oli tärkeää, että pelaaja tekee niitä asioita kentällä, joita on yhteisesti sovittu. Lahjakkaan maahanmuuttajan ottaminen joukkueeseen tuntui valmentajista pitkälliseltä, kovalta ja riskiltä sijoitukselta. Eräs huippujoukkueen valmentaja kertoi, että he toimivat vain jo hyvin kotoutuneiden maahanmuuttajien kanssa. (Agergaard & Sörensen 2010.) Eroavaisuudet, jotka Agergaard & Sörensen (2010, 2009) havaitsivat omissa tutkimuksissaan ja minun aineistostani nousseet kulttuurilliset eroavaisuudet ovat haasteena valtaväestön ja maahanmuuttajien välisessä pelaamisessa. Walseth (2008) selittää tämän erilaisten kulttuurien törmäyksellä ja siitä syntyvästä konfliktista.

Agergaardin & Sörensenin (2010) tutkimuksessa nousseiden valmentajien vastauksia voidaan tulkita maahanmuuttajia syrjivinä. Nämä valmentajien vastaukset vahvistavat niitä

tuntemuksia, joita haastattelemillani maahanmuuttajilla siitä, että valmentaja peluuttaa mieluummin kantaväestöön kuuluvaa pelaajaa kuin maahanmuuttajaa. Syrjinnän ja rasismin ilmeneminen ei ole mitenkään uusi asia. Kaikki haastattelemani maahanmuuttajat olivat kokeneet rasismia tai syrjintää jalkapallon parissa. Krouvelin (2006) Hollannissa tekemässä tutkimuksessa nousi esille, että urheilun avulla kulttuurien välistä kanssakäymistä kannattavat jättävät usein huomioimatta, että kaikki kohtaamiset eivät ole ystävällisiä ja positiivisia. Heidän tutkimuksessaan kolmannes vastaajista oli todistanut syrjintää tai rasismia amatööriurheilun parissa. Enemmän rasismia ja syrjintää koettiin joukkueurheilussa kuin yksilölajeissa. Heidän tuloksiensa mukaan joukkueurheilusta miesten jalkapallon parissa, koettiin erityisen paljon rasismia ja syrjintää. Agergaardin & Sörensenin (2010) tutkimuksessa esille nousseet valmentajien vastaukset sopivat hyvin aiempiin tutkimustuloksiin (Telama, Laakso & Heikkala 1995, Telaman 2000, 67 mukaan), jotka ovat osoittaneet, että nuorten urheilijoiden ja heidän valmentajiensa käyttäytyminen muuttuu sosiaalisen kasvatuksen tavoitteiden vastaiseksi, kun kilpailun merkitystä korostetaan. Näiden tulosten pohjalta voidaan vahvistaa jo edellä mainittua teoriaa siitä, että jalkapallolla ei itsessään ole kotouttavia vaikutuksia, vaan tärkeäksi nousee, miten jalkapalloa käytetään kotoutumisen välineenä.

Rasismiin haastateltavat olivat törmänneet etenkin silloin, kun pääasiassa maahanmuuttajista koostuneet joukkueet olivat kohdanneet valtaväestöstä koostuvan joukkueen. Väkivaltaan johtavissa tilanteissa voidaan nähdä usein samanlainen kaava, valtaväestöstä muodostunut joukkue käyttää verbaalista väkivaltaa ja maahanmuuttajista koostuva joukkue vastaa tähän fyysisellä väkivallalla (Janssens & Bottenburg 1999, Krouvelin ym. 2006 mukaan). Krouvelin ym. (2006) mukaan väkivallan esiintyminen jalkapallokentällä maahanmuuttajien peleissä on osana isompaa ongelmaa. Hänen mukaansa yhteiskunnassa yleisesti olemassa oleva vastakkaisasettelu maahanmuuttajien ja valtaväestön kesken on merkittävä tekijä väkivaltaan jalkapallokentällä. Nämä taustalla olevat asiat voivat osaltaan olla voimistamassa väkivaltaista käytöstä, jota esiintyy maahanmuuttajien peleissä.

Tätä kahtiajakoa yhteiskunnassa heijastaa myös maahanmuuttajien taloudellinen tilanne. Maahanmuuttajien työttömyysaste on selvästi yli kolminkertainen verrattuna kantaväestöön (Kervinen 2011). Zacheus (2011) kirjoittaaakin artikkelissaan, että suurin este maahanmuut-

tajien liikuntaharrastukselle on heikko taloudellinen tilanne. Hän jatkaa, että usein maahanmuuttajat eivät ole aiemmassa kotimaassaan tottuneet maksamaan harrastuksestaan. Suomessa kuitenkin nuorten liikuntaharrastukset ovat usein sidottuna organisoituun ja maksulliseen toimintaan. Eräs haastateltavista kertoikin, että hänen piti lopettaa jalkapallon pelaaminen, koska hänellä ei ollut varaa siihen. Aineistossani nousi esille, että maahanmuuttajia voitaisiin auttaa taloudellisesti, jotta he voisivat osallistua liikuntaan. Haastatteleman henkilö piti tärkeänä, että maahanmuuttajilla olisi mahdollisuus päästä mukaan urheiluun mahdollisimman nopeasti uuteen maahan tultuaan. He näkivät joukkueessa pelaamisen tärkeäksi osaksi kotoutumista. Tämän takia olisikin tärkeää, että maahanmuuttajien jalkapallon pelaamiseksi esteeksi ei nousisi taloudelliset seikat.

12.1 Tutkimuksen kriittinen tarkastelu

Tekemäni tutkimus antaa kuvan, minkälaisia tuntemuksia nuorilla maahanmuuttajamiehillä on jalkapallon kotouttavista vaikutuksista. Jalkapallon kotouttavia vaikutuksia Suomessa on tutkittu varsin vähän, joten tutkimukseni antaa hieman lisätietoa tähän aiheeseen. Tutkimuksessa maahanmuuttajat saivat vapaasti kertoa heidän omia, niin positiivisia kuin myös negatiivisia tuntemuksiaan siitä, millä tavalla jalkapallo on vaikuttanut heidän kotoutumiseensa. Tutkimuksessa esille nousseet asiat ovat haastateltujen henkilöiden omia kokemuksia kyseenomaisista asioista. Nämä kokemukset saivat varsin hyvin tukea kirjallisuudesta ja aiemmista tutkimuksista.

Haastattelutilanteissa sain mielestäni rakennettua luottamuksellisen ilmapiirin, joka mahdollisti sen, että haastateltavat kertoivat avoimesti jalkapallon parissa tapahtuneista asioista. Kahden haastateltavan suomenkielen taito oli mielestäni hyvä tämän tyyppiseen tutkimukseen. Yhden haastateltavan kielitaito oli mielestäni riittävä. Jos haastateltavat olisivat voineet puhua omalla äidinkielellään, uskon, että he olisivat voineet kertoa asioista tarkemmin ja yksityiskohtaisemmin. Tämä olisi voinut tuoda lisää näkökulmia aiheeseen.

Haastattelin tutkimukseeni kolmea maahanmuuttajamiestä. Jos haastateltavia olisi ollut enemmän, vastaukset olisivat voineet luonnollisesti painottua hieman eri tavalla. En kuiten-

kaan usko, että suuremmalla haastateltavien määrällä olisi ollut suurta vaikutusta esille nousseiden asioiden määrään. Aineiston suppeuden takia tuloksia ei kuitenkaan voida lähteä yleistämään eikä niiden pohjalta voida tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä.

12.2 Jatkotutkimusaiheet

Tulevaisuudessa olisi tärkeää tutkia, millä tavalla jalkapalloa ja liikuntaa yleensäkin voitaisiin paremmin hyödyntää maahanmuuttajien kotoutumisessa. Suomessa on aiheesta tehty vähän tutkimuksia tähän mennessä. Kuten aiemmin todettiin, tulevaisuudessa maahanmuutto Suomeen tulee todennäköisesti lisääntymään. Tämän takia olisi tärkeää, että olisi paljon erilaisia ja tehokkaita tapoja kotouttaa maahanmuuttajia.

Mielestäni jatkossa olisi hyvä tutkia, millä tavalla pääasiassa suomalaisista pelaajista koostuva joukkue kokee joukkueeseen tulevan maahanmuuttajan. Kotoutumisen kannalta vuorovaikutus suomalaisten kanssa on tärkeässä asemassa, jotta kotoutuminen voisi edistyä. Tämän takia olisi arvokasta tietää, miten kotoutumiseen vaikuttava toinen osapuoli eli suomalaiset kokevat tilanteen.

Toinen kiinnostava tutkittava asia olisi, millä tavalla jalkapallon pelaaminen tulisi järjestää, jotta siitä olisi mahdollisimman paljon hyötyä maahanmuuttajien kotoutumiselle. Aihetta ei ole juuri tutkittu, vaikka se olisi mielestäni yksi tärkeimmistä asioista tehokkaan kotoutumisen saavuttamiseksi. Tutkimuksessani nousi erilaisia näkemyksiä siitä, minkälaiset asiat jalkapallossa auttavat maahanmuuttajaa kotoutumaan. Näitä asioita olisi mielestäni tärkeää tutkia jatkossa enemmän.

12.3 Johtopäätökset

Tutkimukseni mukaan jalkapallolla ei itsessään ole kotouttavia vaikutuksia. Tärkeäksi asiaksi nousee jalkapallon avulla saavutettavat välilliset asiat, jotka voivat edistää maahanmuuttajien kotoutumista. Tällaisia asioita ovat ystävien saaminen, kielen oppiminen, suomalaiseen kulttuuriin tutustuminen sekä rentoutuminen jalkapallon avulla. Tutkimuksessani

nämä asiat nousivat vahvasti esille jalkapallon positiivisina puolina maahanmuuttajien kotoutumisessa.

Negatiivisena asiana tutkimuksessani nousi esille maahanmuuttajien vaikeus tutustua suomalaisiin, heidät kuvattiin ”ujoiksi” ja ”kylmiksi” lähestyttäviksi. Haastateltavat olivat myös kokeneet rasismia varsin paljon. Pääasiassa maahanmuuttajista koostuvat joukkueet nähtiin kaksijakoisesti. Positiivisena asiana nähtiin, että pelatessa toisten maahanmuuttajien kanssa pystyy rentoutumaan ja vahvistamaan sidettä samassa tilanteessa oleviin toisiin ihmisiin. Negatiivisena asiana pidettiin sitä, että tällöin ei synny ystävyysuhteita suomalaisiin, mikä voisi edistää kotoutumista. Pääasiassa maahanmuuttajista koostuvat joukkueet voidaan nähdä myös vahvistamassa kahtiajakoa, joka vallitsee suomalaisten ja maahanmuuttajien välillä. Lisäksi haasteena nähtiin jalkapalloharrastuksesta koituvat kulut, jotka saattavat estää maahanmuuttajien osallistumisen jalkapallon harrastamiseen.

LÄHTEET

- Agergaard, S. & Sørensen, K. 2009. The dream of social mobility: ethnic minority players in Danish football clubs. *Soccer & Society* 10 (6), 766-780.
- Agergaard, S. & Sørensen, K. 2010. Policy, sport and integration: the case of talented ethnic minority players in Danish football clubs. *International Journal of Sport Policy* 2 (2), 205-221.
- Ahjokivi, R. 2008. Liikunta maahanmuuttajien elämässä - aikuisten maahanmuuttajaopiskelijoiden liikunta kotimaassaan ja Suomessa. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteiden laitos. Pro gradu - tutkielma.
- Caperchione, C. M., Kolt, G. S. & Mummery W. K. 2009. Physical activity in culturally and linguistically diverse migrant groups to western society. *Sports Medicine* 39 (3), 167-177.
- Cortis, N. 2009. Social inclusion and sport: culturally diverse women's perspectives. *Australian Journal of Social Issues* 44 (1), 91-105.
- Cuadros, P. 2011. We play too, latina integration through soccer in the "new south". *South-Eastern Geographer* 51 (2), 227-241.
- Cömertler, N. 2007. Integration of Turkish immigrant women in Finland into Finnish society. Tampereen yliopisto. Työraportteja 79 / 2007.
- Doherty, A. & Taylor, T. 2007. Sport and physical recreational in the settlement of immigrant youth. *Leisure / Loisir* 31 (1), 27-55.
- Eriksen, T. H. 2004. Toista maata? Johdatus antropologiaan. Helsinki: Gaudeamus.

Eskola, J. Lamberg, K. Pakkanen, M. Partanen, M. & Tamminen, J. 2003. Kuningas Jalkapallo. Lahti: Gummerus.

ETNA 2012. Syrjitäänkö Suomessa? Viitattu 13.4.2012. Saatavilla www-muodossa <http://www.etna.kaapeli.fi/syrjinta.htm>

FIFA 2009. Big Count. Viitattu 16.11.2009. Saatavilla www- muodossa <http://www.fifa.com/worldfootball/bigcount/index.html>

Hallituksen maahanmuuttopoliittinen ohjelma 2006. Työhallinnon julkaisu.

Heikkilä, E. & Pikkarainen, M. 2008. Siirtolaistutkimus. Viitattu 13.10.2009. Saatavilla www- muodossa http://www.migrationinstitute.fi/index.php?subaction=showfull&id=1201787148&archive=&start_from=&ucat=1&

Heinonen, H. 2003. "Punaista rasismille – nurkkapatriotismista monikulttuurisuuden kohtaamiseen". Liikunta ja tiede 4, 25-27.

Hopsu, J. 2006. Ulkopolitiikka 2/2006. Viitattu 27.2.2012. Saatavilla www-muodossa http://www.ulkopoliitika.fi/article/34/kun_jalkapallosta_tuli_ase/

Itkonen, H. & Nevala, A. 2007. Kuningaspelin kentät – Jalkapalloilu paikallisena ja globaalina ilmiönä. Helsinki: Gaudeamus.

Jaakkola, M. 2000. Asenneilmasto Suomessa vuosina 1987-1999. Teoksessa K. Liebkind (toim.), Monikulttuurinen Suomi. Helsinki: Gaudeamus, 28–55.

Janssens, J. & Bottenburg, M. 1999. Etnische tweedeling in de sport, Arnhem: NOC*NSF.

Juonola, M. 2009. Kymmenen uutiset 13.10.2009. Viitattu 24.11.2009. www-muodossa <http://www.mtv3.fi/uutiset/kotimaa.shtml/arkistot/kotimaa/2009/10/973806>

Kansallinen liikuntatutkimus 2009-2010a. Viitattu 27.2.2012. Saatavilla www-muodossa http://slu-fi-bin.directo.fi/@Bin/de82187637f84d07000d29cccae0fc5b/1330340229/application/pdf/3244706/Liikuntatutkimus_aikuiset_2009_2010.pdf

Kauppila, R. 2000 Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot. Juva: WS Bookwell.

Kervinen, E. 2011. Viitattu 16.4.2012. Saatavilla www-muodossa <http://www.taloussanomat.fi/uutiset/2011/09/05/ensimmaisina-ulos-viimeisina-sisaan-maahanmuuttajien-tyottomuus-kasvaa/201112432/12>

Komulainen, A. 1993. "Jalkapallo on kuin sosiaalityötä". Liikunta ja tiede 5, 60.

Krouwel, A., Boonstra, J., Duyvendak, J.W. & Veldboer, L. 2006. A good sport? Research in the capacity of recreational sport to integrate Dutch Minorities. International Review for the Sociology of Sport 41 (2), 165-180.

Laki 493 / 1999. Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta.

Laki 21 / 2004. Yhdenvertaisuuslaki.

Laki 1386 / 2010. Laki kotoutumisen edistämisestä.

Liebkind, K. (toim.) 1994. Maahanmuuttajat -kulttuurien kohtaaminen Suomessa. Helsinki: Gaudeamus.

- Mertaniemi, M. & Miettinen, M. 1998. Suuntana hyvinvointi- Mitkä ovat liikunnan mahdollisuudet? Jyväskylä. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 113. LIKES.
- Miettinen, M. (toim.) 2000. Haasteena huomisen hyvinvointi- Miten liikunta lisää mahdollisuuksia? Jyväskylä. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 124. LIKES.
- Muller, F., van Zoonen, L. & de Roode, L. 2008. The integrative power of sport: Imagined and real effects of sport events on multicultural integration. *Sociology of Sport Journal* 25, 387–401.
- Myren, K. 1999. Pois paitsiosta – maahanmuuttajien liikuntaharrastukset ja vapaa-ajanvietto Suomessa. Jyväskylä. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäitiö 122. LIKES.
- Myren, K. 2003. Kohtaamisia liikunnan kentällä – liikunnan suvaitsevaisuushankkeiden arviointi 1996-2002. Jyväskylä. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäitiö 143. LIKES.
- Niskakangas, T. 2009. Viitattu 24.11.2009. Saatavilla [www-muodossa](http://www.muodossa)
<http://www.hs.fi/talous/artikkeli/Suhtautuminen+maahanmuuttajiin+viilentyi/1135244149803>.
- Nousiainen, J. 2006. Poliittinen peli, luokat ja luokkaintressit Iso-Britannian alahuoneen jalkapallokeskusteluissa 1989–1990. Tampereen yliopisto. Historiatieteen laitos. Pro gradu-tutkielma. Viitattu 27.2.2012. Saatavilla [www-muodossa](http://www.muodossa)
<http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu00928.pdf>
- Nurminen, J. & Turtiainen, K. (toim.) 2006. Monikulttuurisuusohjelma – Jyväskylän kaupunki, Jyväskylän maalaiskunta, Laukaa, Muurame. Jyväskylän sosiaali- ja terveystieteiden keskuksen julkaisuja 1.
- Pakkanen, J. (toim.) 1994. Futis. Helsinki: WSOY.

- Polvi, S. 2008. Toimitaan yhdessä - Prososiaalisuuden edistäminen osana liikuntakasvatusta. Jyväskylän yliopisto Liikuntatieteiden laitos raportteja 2.
- Rosenberg, D., Fejgin, N. & Talmor, R. 2003. Perception of immigrant students on the absorption process in an Israel physical education and sport college. *European Journal of Physical Education* 8, 52-77.
- Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki: Tammi.
- Salminen, M. 2000. Viitattu 24.11.2009. www-muodossa
http://www.slu.fi/lum/06_00/paakirjoitus/liikuntaseurat_loytavat_maahanmu/.
- Seppälä, A. 2004. Muukalainen ja virkavalta. Ulkomaalaishallinto Suomessa vuosina 1973–2003. Työministeriö. Helsinki.
- Sisäasiainministeriö 2011. Uusi kotoutumislaki voimaan - Suomeen muuton alkuvaiheen ohjausta parannetaan. Viitattu 13.4.2012. www-muodossa
<http://www.intermin.fi/intermin/bulletin.nsf/HeadlinesPublicFin/E5757D505C2B5BC1C22578FE00374C6E>
- Sisäasiainministeriö 2012. Maahanmuuttosanasto ja tilastotietoja. Viitattu 13.4.2012. www-muodossa
<http://www.intermin.fi/intermin/home.nsf/pages/0BA8FB29A87335EAC225767E00495CCD?opendocument>
- Sosiaaliportti 2011. Uusi kotouttamislaki 1.9.2011. Viitattu 13.4.2012. www-muodossa
<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/ajankohtaista/lajankohtaista/lakiuudistuksista/lakiuudistus/?groupId=c1357024-1f71-4968-9935-5ad9b77140c9&announcementId=d8d4f1b1-83df-40a3-ace9-878726322e0b>

- Stack, A. C. & Iwasaki, Y. 2009. The role of leisure pursuit in adaptation process among Afghan refugees who have immigrated to Winnipeg, Canada. *Leisure Studies* 28 (3), 239-259.
- Stodolska, M. & Alexandris, K. 2004. The role of recreational sport in the adaptation of first generation immigrants in the United States. *Journal of Leisure Research* 36 (3), 379-413.
- Suokonautio, J. (toim.) 2000. Kotouttamisohjelma- Muuramen, Laukaan, Jyväskylän maalaiskunnan ja Jyväskylän kaupungin. Jyväskylän sosiaali- ja terveystalvakeskuksen julkaisuja 7.
- Suokonautio, J. 2008. Palapelin palat paikoilleen – Maahanmuuttajien kokemuksia kotoutumiskoulutuksesta ja ehdotuksia sen kehittämiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriö. Helsinki.
- Taavitsainen, T. & Virolainen, L. 2006. Koulun ja koululiikunnan haasteet ja mahdollisuudet islaminuskoisten pakolaistaustaisten nuorten kotoutumisprosessissa. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteiden laitos. Pro gradu-tutkielma.
- Talib, M., Löfström, J. & Meri, M. 2004. Kulttuurit ja koulu – avaimia opettajille. Helsinki: WSOY.
- Taylor, T. 2001. Culture diversity and leisure: Experience of women in Australia. *Society and Leisure* 24, 535-555.
- Telama, R. 2000. Teoksessa M. Miettinen (toim.) Haasteena huomisen hyvinvointi- Miten liikunta lisää mahdollisuuksia?. Jyväskylä. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 124. LIKES.
- Telama, R. Laakso, L. & Heikkala, J. 1995. Conceptions about fair play and morals in sport among young finnish athletes. Teoksessa K. Hawkins & R. Nastari (toim.) Viewing the

year 2000. Proceedings of the AIESEP meeting of experts. Dubuque, 10: Times mirror higher education group, 300-309.

Tilastokeskus 2011. Viitattu 15.4.2012. Saataville [www-muodossa](http://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html)
http://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html

Tirone, S & Pedlar, A. 2000. Understanding the leisure experiences of a minority ethnic group: South Asian teens and young adults in Canada. *Society and Leisure*, 23, 145-169

Toivanen, M. 2010. Etnisyys ja identiteetti. Viitattu 13.4.2012. Saataville [www-muodossa](http://www.soc.utu.fi/opiskelu/opetusohjelma/2EtnisyysJaIdentiteetti2010Luento_II.pdf)
http://www.soc.utu.fi/opiskelu/opetusohjelma/2EtnisyysJaIdentiteetti2010Luento_II.pdf

Torvi, K. 2007. Maahanmuutto vastauksena työvoiman saatavuuteen. Helsinki: Työministeriö. Työministeriön analyysseja 2.

Tulli 2012. Viitattu 19.4.2012. Saatavilla [www-muodossa](http://www.tulli.fi/fi/suomen_tulli/julkaisut_ja_esitteet/asiakasohjeet/autoverotus/autotiedostot/008.pdf)
http://www.tulli.fi/fi/suomen_tulli/julkaisut_ja_esitteet/asiakasohjeet/autoverotus/autotiedostot/008.pdf

Vuori, I. & Taimela, S. (toim.) 1999. Liikuntalääketiede. Helsinki: Duodecim.

Walseth, K. 2006. Sport and belonging. *International Review for the Sociology of Sport* 41 (3-4), 447- 464.

Walseth, K. 2008. Bridging and bonding social capital in sport experiences of young women with an immigrant background. *Sport, Education and Society* 13 (1), 1-17.

Wuolio, K. 1998. "Monikulttuurinen yhteistyö avaa seurallekin mahdollisuuksia." *Liikunta ja tiede* 6, 27-29.

Zacheus, T. 2011. ”Liikunta monen kulttuurin kohtauspaikaksi.” Liikunta ja tiede 48, 10–15.

LIITE 1

Haastattelurunko

Taustatietoja

- o ikä, milloin muuttanut Suomeen, minkä ikäinen muutettaessa, mistä muuttanut, syy perheen tulemiselle Suomeen jne.

Jalkapallo

- o miksi aloitti Suomessa pelaamisen
- o ensimmäisiä muistoja pelaamisesta Suomessa
- o joukkueen kokeminen
- o kieli
- o kaverit
- o tapojen/kulttuurin oppiminen

Miten vanhemmat suhtautuivat pelaamiseen?

Mitkä oli tärkeimpiä asioita, mitä jalkapallo antoi/antaa

Negatiivisia asioita jalkapallosta

- o Rasismi?
- o Syrjiminen?

Miten jalkapalloa voisi käyttää paremmin kotouttamisen välineenä